

Technisch rapport

Sturen met ruimte:

Regionaal bestuur in het onderwijs

Deelproject 3

Maart 2026

Tim de Leeuw
Sietske Waslander
Henno Theisens
Edith Hooge
Suzanne Gerritsen

TIAS School for Business and Society, Tilburg University
TIAS School for Business and Society, Tilburg University
De Haagse Hogeschool
Universiteit van Amsterdam
Oberon onderzoek & advies

Tim de Leeuw, Sietske Waslander, Henno Theisens, Edith Hooge & Suzanne Gerritsen,
Technisch rapport. Sturen met ruimte: regionaal bestuur in het onderwijs.
Tilburg: TIAS School for Business and Society, Tilburg University

ISBN / EAN: 978-90-827025-8-3

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No parts of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means without prior written permission of the author and the publisher holding the copyrights of the published articles.

Uitgave en verspreiding:
TIAS School for Business and Society
© Copyright TIAS 2026

Deze publicatie maakt deel uit van het door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek gefinancierde onderzoek Sturen met Ruimte; regionaal bestuur in het onderwijs. En is mede mogelijk gemaakt door aanvullende financiering van de PO Raad.

NRO-projectnummer: 40.5.20400.047



INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	‘Sturen met Ruimte’	4
1.2	Het conceptuele model, de onderzoeksvragen en hypothesen.....	5
1.3	Vijf verdiepende onderzoeksvragen.....	7
1.4	Opbouw van het rapport	11
2	VERDIEPEN: AANVULLENDE ANALYSES	13
2.1	Verdiepende kwantitatieve analyses	13
2.1.1	Multi-level karakter van de data en ontbrekende antwoorden	13
2.1.2	Curvi-lineaire analyses	15
2.1.3	Multi-level structurele vergelijkingenmodellering (Structural Equation Modelling: SEM) ..	18
2.1.4	Vier robuustheid controles	26
2.2	Verdiepende kwalitatieve analyses.....	31
2.2.1	Constructie variabelen	31
2.2.2	Hoe coördinatoren omgaan met overlap in inhoud	33
3	VALIDEREN: MEMBER CHECKS	35
3.1	Werkwijze member checks	35
3.2	Bevindingen member checks	37
4	VERBINDEN: INTERNATIONAAL PANEL.....	39
5	CONCLUSIES	43
5.1	Onderzoeksvragen en hypothesen.....	43
5.2	Beantwoording vijf verdiepende onderzoeksvragen	47
	REFERENTIELIJST	50
	BIJLAGE 1: SAMENVATTING DEELPROJECT 2.....	52
	BIJLAGE 2: OPERATIONALISATIE TABEL	58
	BIJLAGE 3: SYNTAX EN RESULTATEN TABELLEN MULTI-LEVEL SEM	63
	BIJLAGE 4: PUBLICATIES ‘STUREN MET RUIMTE’ (D.D. OKTOBER 2025).....	72

1 INLEIDING

Dit rapport maakt deel uit van het door NRO gefinancierde onderzoeksproject ‘Sturen met Ruimte; regionaal bestuur in het onderwijs’. In deze inleiding schetsen we eerst beknopt de contouren van het hele onderzoeksproject, om de aard en inhoud van het onderhavige rapport te verhelderen. Vervolgens lichten we de opbouw van het rapport toe.

1.1 ‘Sturen met Ruimte’

Het onderzoeksproject ‘Sturen met Ruimte; regionaal bestuur in het onderwijs’ probeert meer zicht te krijgen op het functioneren van regionale sturingsnetwerken in het Nederlandse onderwijs. Onder een regionaal sturingsnetwerk verstaan we: een bestuurlijk netwerk van twee of meer autonome organisaties, die hun handelen proberen te coördineren om doelen te realiseren die ieder van hen afzonderlijk niet kan bereiken, en wat op een schaalniveau ergens tussen lokaal en landelijk opereert.

Het onderzoek bestaat uit drie opeenvolgende deelprojecten die samen een antwoord zoeken op de hoofdvraag:

Hoe krijgen regionale sturingsnetwerken in onderwijs vorm en hoe beïnvloedt deze vorm hun bestuurlijke prestaties en impact?

In *deelproject 1* hebben we een theoretische verkenning gemaakt van conceptualisering van ‘de regio’ in de internationale literatuur (Theisens & Van der Veen, 2022). Daarnaast hebben we geanalyseerd hoe ‘de regio’ een rol speelt in het Nederlandse onderwijsbeleid (Waslander, 2022). De uitkomsten van dit deelproject zijn samengebracht in één rapport (Hooge, Theisens, Van der Veen & Waslander, 2022).

Voortbouwend op de bevindingen in het eerste deelproject, deden we in *deelproject 2* empirisch onderzoek bij regionale sturingsnetwerken in het Nederlandse onderwijs. Het door NRO gefinancierde onderzoek voorzag in onderzoek bij twintig regionale sturingsnetwerken in het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs. Dankzij additionele financiering van de PO Raad, konden we dit deel van het onderzoek ook uitvoeren bij tien regionale sturingsnetwerken in het primair onderwijs. Over deze tien additionele netwerken in het primair onderwijs is een apart rapport verschenen (Hooge, Gerritsen, Waslander, De Leeuw & Theisens, 2024). Omdat we dezelfde werkwijze en meetinstrumenten hebben gebruikt, kunnen we de data van de additionele sturingsnetwerken in het primair onderwijs combineren met de data van sturingsnetwerken in het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs. Dit heeft geleid tot een gedetailleerde rapportage op basis van verzamelde gegevens bij in totaal 29 regionale sturingsnetwerken in het primair-, voortgezet-, en middelbaar beroepsonderwijs (De Leeuw, Waslander, Theisens, Hooge & Gerritsen, 2025).

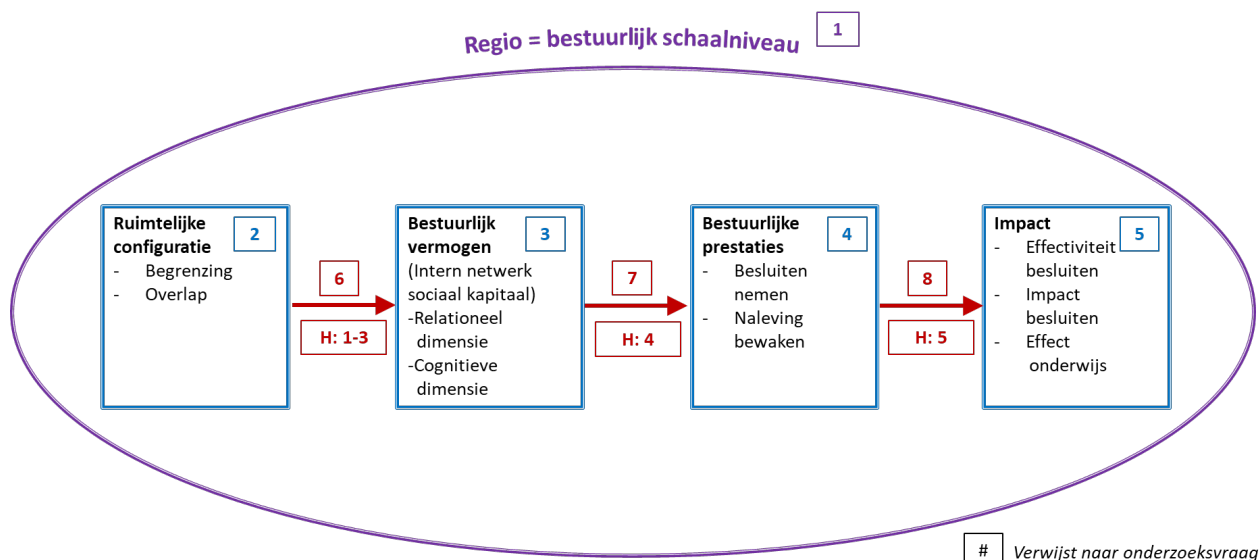
Dit onderhavige, technische onderzoeksrapport is de afronding van *deelproject 3*. We doen verslag van verdiepende analyses, en werken daarbij langs twee lijnen. In de *eerste lijn* onderzoeken we het hele conceptuele model uitvoerig kwantitatief, met verdiepende en meer geavanceerde analyses. Waar in het vorige rapport (De Leeuw et al., 2025) vooral gebruik is gemaakt van beschrijvende statistieken en correlaties, maken we in dit rapport gebruik van multi-level Structural Equation Modelling (SEM) en andere meervoudige regressieanalyses. Deze methoden geven meer mogelijkheden, zoals het controleren van mogelijke alternatieve verklaringen en worden daardoor als beter en sterker gezien. Met deze verdiepende en meer geavanceerde analysetechnieken kijken we naar het hele conceptuele model, in het bijzonder naar de onderlinge relaties tussen de concepten. Dat betekent dat we de hypothesen opnieuw, op een meer geavanceerde manier toetsen. In de *tweede lijn* zoeken we antwoorden op de verdiepende vragen waarmee we het vorige deelproject afsloten (zie § 5.3 in De Leeuw et al., 2025). Dit technische onderzoeksrapport is derhalve een aanvulling op het gedetailleerde rapport wat eerder is verschenen en nadrukkelijk niet bedoeld als zelfstandig leesbaar onderzoeksverslag. Voor achterliggende informatie verwijzen we veelvuldig naar De Leeuw et al. (2025).

1.2 Het conceptuele model, de onderzoeksvragen en hypothesen

Met betrekking tot de eerste lijn, het in de volle breedte onderzoeken van de onderlinge relaties in het conceptuele model en de hypothesen toetsen, geeft Figuur 1 dat conceptuele model weer. Dit is een weergave van alle acht deelvragen van het onderzoek, waarbij de drie deelvragen 6, 7 en 8 gaan over de relaties tussen de verschillende concepten. Voor die drie deelvragen zijn ook vijf hypothesen geformuleerd: hypothesen 1 t/m 3 behorende bij deelvraag 6, hypothese 4 behorende bij deelvraag 7 en tot slot hypothese 5 behorende bij deelvraag 8. Tabel 1.2.a beschrijft in woorden deze acht onderzoeksvragen en vijf hypothesen.

Zie De Leeuw et al. (2025) voor zowel de onderliggende theoretisering van de onderzoeksvragen en bijbehorende hypothesen als ook de beantwoording daarvan op basis van voorgaande analyses (voornamelijk beschrijvende statistieken en correlatie analyses). Een samenvatting van die beantwoording is tevens terug te vinden in Bijlage 1.

De aanvullende verdiepende kwantitatieve analyses in dit rapport focussen daarbij op de relaties tussen de concepten, dat wil zeggen deelvragen 6, 7 en 8 en de bijbehorende vijf hypothesen. Voor alle tabellen, figuren en overzichten in het onderhavige rapport geldt dat de namen van variabelen, dimensies en indicatoren steeds in overeenstemming zijn met het onderzoeksrapport van De Leeuw et al. (2025).



Figuur 1.2: Conceptueel model 'sturen met ruimte'.

Tabel 1.2.a: Acht onderzoeksvragen en vijf hypothesen:

Onderzoeksvraag 1: Hoe en waartoe vormen de rijksoverheid en onderwijsbesturen regionale sturingsnetwerken?
Onderzoeksvraag 2: (Hoe) Varieert de ruimtelijke configuratie van regionale sturingsnetwerken en hoe komt dat?
Onderzoeksvraag 3: (Hoe) Varieert het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?
Onderzoeksvraag 4: (Hoe) Variëren de bestuurlijke prestaties van regionale sturingsnetwerken?
Onderzoeksvraag 5: (Hoe) Varieert de impact die regionale sturingsnetwerken realiseren?
Onderzoeksvraag 6: (Hoe) Beïnvloedt de ruimtelijke configuratie het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?
Hypothese 1: Regionale sturingsnetwerken die zijn begrensd op basis van natuurlijke en locatie-gebonden elementen of sociaal-culturele elementen hebben een groter bestuurlijk vermogen dan regionale sturingsnetwerken die zijn begrensd op basis van administratieve elementen.
Hypothese 2: Hoe groter de mate van overlap in samenstelling met andere netwerken, hoe groter het bestuurlijk vermogen van het regionale sturingsnetwerk; maar als de overlap in samenstelling heel groot is, neemt het bestuurlijk vermogen af.
Hypothese 3: Hoe groter de mate van overlap in bestuurlijke opgaven, hoe groter het bestuurlijke vermogen van het regionale sturingsnetwerk.
Onderzoeksvraag 7: (Hoe) Beïnvloedt het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken hun bestuurlijke prestaties?
Hypothese 4: Hoe groter het bestuurlijk vermogen van een regionaal sturingsnetwerk, hoe groter de bestuurlijke prestaties van dat netwerk.
Onderzoeksvraag 8: (Hoe) Beïnvloeden bestuurlijke prestaties van regionale sturingsnetwerken de impact die ze realiseren?
Hypothese 5: Hoe groter de bestuurlijke prestaties van een regionaal sturingsnetwerk, hoe groter de impact van dat netwerk.

In onderstaande Tabel 1.2.b zijn de concepten en de onderliggende dimensies uit het conceptuele model (Figuur 1.2) verder gespecificeerd en geoperationaliseerd in indicatoren en schalen. In de laatste kolom staat tussen haakjes het label van de schaal/variabele zoals deze in dit rapport zijn gebruikt (bijvoorbeeld OverlapRO2_Rc¹) en tussen de vierkanten haakjes staat het aantal items/vragen. In Bijlage 2 is tevens de volledige operationalisatie tabel uit De Leeuw et al. (2025) met daarin ook alle vragen van de schalen voor alle kwantitatieve variabelen van de enquête weergegeven.

Tabel 1.2.b: Samenvatting operationalisatie concepten			
Concept	--> Dimensies	--> Indicatoren	--> Sub-indicatoren/schalen
Ruimtelijke configuratie	Begrenzing	Begrenzing samenstelling netwerk	BSN1 Natuurlijke begrenzing (BSN1) [1 item]
			BSN2 Sociaal-culturele begrenzing (BSN2) [1 item]
			BSN3 Reputatiele begrenzing (BSN3) [1 item]
			BSN4 Bestuurlijke begrenzing (BSN4) [1 item]
	Overlap	Overlap regionale onderwijsnetwerken	ORO1 Overlap samenstelling (OverlapRO1_R) [1 item]
			ORO2 Overlap onderwerpen (OverlapRO2_Rc) [1 item]
			ORO3 Overlap (niet aanvankelijke) onderwerpen [2 items]
Bestuurlijk vermogen: intern netwerk sociaal kapitaal	Relationele dimensie	Onderling Vertrouwen	OV Onderling Vertrouwen (OnderlingVertrouwen) [3 items]
		Onderlinge Affectiviteit	OA Onderling Affectiviteit (OnderlingAffectie) [3 items]
	Cognitieve dimensie	Gedeelde visie	CA1 Gedeelde visie (CognitiefAspect1) [4 items]
		Informatie-uitwisseling	CA2 Informatie-uitwisseling (CognitiefAspect2) [3 items]
Bestuurlijke prestaties	Besluiten Nemen	Beraadslaging besluiten	BN1 Beraadslaging (BesluitN1) [3 items]
		Besluiten Nemen	BN2 Besluiten Nemen (BesluitN2) [2 items]
	Naleving bewaken	Naleving Bewaken	NBB Naleving Bewaken Besluiten (NBB) [4 items]
Impact	Effectiviteit beslissing	Effectiviteit Besluit	EB Effectiviteit netwerk beslissing (EffectBesluit) [5 items]
	Effect onderwijs	Effect Onderwijs	EO Effect op onderwijs (EffectOnderwijs) [1 item]
	Impact leerlingen en studenten	Impact Besluit	IB Impact op leerlingen en studenten (ImpactBesluit) [5 items]

1.3 Vijf verdiepende onderzoeksvragen

In de tweede lijn van dit rapport zoeken we antwoorden op de verdiepende vragen waarmee we het vorige project afsloten. In het onderzoek ‘Sturen met Ruimte’ proberen we onder meer na te gaan hoe ruimtelijke configuraties van invloed zijn op het functioneren van regionale sturingsnetwerken. De term ruimtelijke configuratie verwijst naar de

¹ _Rc staat voor Recoded conservatief. Deze her-codering heeft te maken met ontbrekende waarden en antwoorden in de categorie: “Weet ik niet”. Dit wordt verder besproken in § 2.1.

ruimtelijke component van netwerken; netwerken zijn 'place-based' (Larsen & Beech, 2014; Robertson, 2009). Daarmee bedoelen we dat organisaties die in netwerken participeren in meer of mindere mate gebonden zijn aan een specifieke locatie en zich op specifieke locatie-gebonden manieren tot elkaar verhouden. We gebruiken twee operationaliseringen voor ruimtelijke configuraties: begrenzing en overlap. In deelproject 2 concluderen we dat er geen samenhang is tussen de manier waarop netwerken worden begrensd en hoe ze functioneren, maar overlap met andere netwerken doet er wel toe (zie § 5.2.3 in De Leeuw et al., 2025). In deelproject 3 ligt de focus van de verdiepende analyses daarom op deze overlap.

Mede op basis van de verkenning van conceptualiseringen van 'de regio' in de internationale literatuur (Theisens & Van der Veen, 2022), onderscheiden we twee dimensies van overlap, namelijk overlap in samenstelling en overlap in inhoud.

1) Overlap in samenstelling

Overlap in samenstelling betekent dat bestuurders die in het ene netwerk participeren elkaar ook in een ander netwerk tegen komen. Het onderzoek probeert te achterhalen hoe overlap in samenstelling tussen verschillende netwerken doorwerkt in het functioneren van die netwerken. Voorafgaand aan het onderzoek formuleerden we hypothese 2:

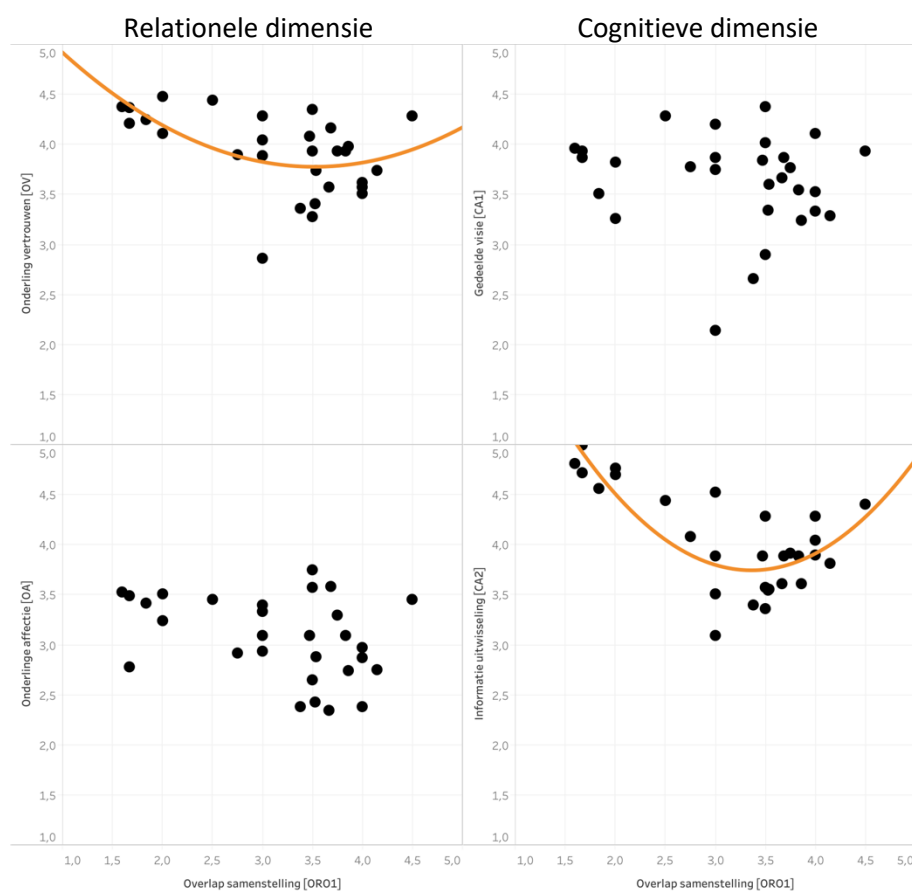
Hoe groter de mate van overlap in samenstelling met andere netwerken, hoe groter het bestuurlijk vermogen van het regionale sturingsnetwerk; maar als de overlap in samenstelling heel groot is, neemt het bestuurlijk vermogen af.

De redenering was als volgt (zie ook § 2.3.6 in De Leeuw et al., 2025). Leden van een regionaal sturingsnetwerk ontmoeten elkaar doorgaans niet frequent, terwijl bekend is dat persoonlijke interacties belangrijk zijn om onderling vertrouwen op te bouwen (Davoudi & Johnson, 2024; Nilsson & Mattes, 2015; Shrestha, 2018). Als de samenstelling van verschillende netwerken elkaar overlapt, komen leden elkaar vaker tegen en zijn er meer gelegenheden voor persoonlijk contact. Daarom was de veronderstelling dat meer overlap in samenstelling tussen netwerken bijdraagt aan het bestuurlijk vermogen van netwerken. Netwerken kunnen echter ook té hecht worden, waardoor group-think kan ontstaan, kritische geluiden en externe invloeden weinig ruimte krijgen, leden elkaar niet aanspreken op gezamenlijke normen en afspraken, moeilijke besluiten worden uitgesteld en zelfgenoegzaamheid kan ontstaan (o.a. Flache & Macy, 1996; Pillai et al., 2017; Strindlund, Dahlgren & Ståhl, 2021). Bovendien kan een dynamiek ontstaan waarbij de aandacht meer gericht is op de onderlinge verhoudingen, dan op de bestuurlijke opgave (Pillai et al., 2017). Om rekening te houden met de mogelijkheid dat regionale sturingsnetwerken ook te hecht kunnen zijn, was de veronderstelling dat heel veel overlap in samenstelling een negatieve invloed zou hebben op het bestuurlijk vermogen van netwerken.

De hypothese werd niet bevestigd. Sterker nog, de samenhang die we vonden tussen overlap in samenstelling en elementen voor bestuurlijk vermogen bleken precies omgekeerd aan wat we hadden verwacht (zie § 4.6.2 in De Leeuw et al., 2025).

Figuur 1.3 toont de bevindingen op basis van de eerdere analyses. In de figuur zijn de vier elementen/schalen van bestuurlijk vermogen geplot (Onderling Vertrouwen, Onderlinge Affectiviteit, Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1, en Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2) ten opzichte van de mate van overlap in samenstelling (ORO1). Ieder bolletje staat voor een netwerk. In de visualisaties is te zien dat er voor twee elementen van bestuurlijk vermogen – onderling vertrouwen en informatie uitwisselen – sprake lijkt van een significante U-vorm. Naarmate de overlap in samenstelling tussen netwerken toeneemt, neemt het onderlinge vertrouwen af. Maar voorbij een zeker punt draagt (nog) meer overlap in samenstelling juist weer bij aan het onderlinge vertrouwen. Voor het uitwisselen van informatie geldt hetzelfde. Er lijkt dus sprake van een U-vormige samenhang, maar die is precies omgekeerd aan de verwachting in de hypothese.

Figuur 1.3: Samenhang tussen ORO1 (mate van overlap in samenstelling) en de vier elementen van bestuurlijk vermogen



Oranje lijn = significant verband, polynomiaal: [OV] $R^2 .30$, $p < .01$; [CA2] $R^2 .65$, $p < .0001$
 Geen oranje lijn = geen significant verband, niet lineair en niet polynomiaal

Kortom: hoe overlap in samenstelling tussen verschillende netwerken doorwerkt is anders, subtieler en complexer dan we eerder dachten. Daarom formuleerden we als onderzoeksvraag voor verdiepende analyses:

- I. *Hoe is overlap in samenstelling tussen regionale sturingsnetwerken van invloed op hun bestuurlijk vermogen?*

2) Overlap in inhoud

Bij overlap in inhoud gaat het om de inhoudelijke focus van een netwerk: legt een netwerk zich toe op één bestuurlijke opgave, of wordt in dezelfde samenstelling aan meerdere opgaven gewerkt. We constateerden dat er binnen netwerken een permanente zoektocht gaande is om te bepalen wat men op welke tafel, in welk netwerk, kan en moet bespreken. Bovendien gaven de interviews de indruk dat netwerk coördinatoren heel verschillende strategieën hanteren om met die inhoudelijke overlap om te gaan. Waar de één bewust stuurt op een smalle focus van het netwerk, probeert een ander de inhoud juist te verbreden. Daar komt nog bij dat coördinatoren heel verschillende posities bekleden, variërend van extern projectleider met een gerichte opdracht, via projectleider in dienst bij één van de organisaties van het netwerk, tot directeur of bestuurder van een organisatie die specifiek is opgericht voor het netwerk (Kenis & Provan, 2009). Daarom wilden we met verdiepende analyses meer zicht krijgen op de wisselwerking tussen het handelen van een coördinator, de governance en inrichting van het netwerk, en het functioneren van het netwerk (Osborn, Hunt & Jauch, 2002). We formuleerden daartoe de volgende onderzoeksvragen voor verdiepende analyses:

- II. *Welke strategieën hanteren coördinatoren om met overlap in inhoud om te gaan?*
- III. *(Hoe) Zijn die strategieën gerelateerd aan de positie van coördinatoren binnen netwerken?*
- IV. *(Hoe) Zijn strategieën van coördinatoren van invloed op het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?*

Het locatie-gebonden karakter van netwerken riep ook nog een andere vraag op. Tijdens het onderzoek ontstond de indruk dat in randstedelijke gebieden een groter aantal regionale sturingsnetwerken actief is dan in meer perifere gebieden. We gebruiken daarvoor de term *bestuurlijke dichtheid*. Dat roept de vraag op óf, en zo ja hóe, bestuurlijke dichtheid van invloed is op het functioneren van netwerken. Voor de verdiepende analyses formuleerden we als vraag:

- V. *Hoe is de bestuurlijke dichtheid van de regio waarin regionale sturingsnetwerken actief zijn van invloed op hun bestuurlijk vermogen?*

Tijdens deelproject 3 zijn gaandeweg twee dingen gebleken. Ten eerste kunnen we niet alle bovengenoemde onderzoeksvragen beantwoorden. Dat geldt in het bijzonder voor de vragen over de strategieën die coördinatoren van netwerken hanteren om met overlap op inhoud om te gaan (vragen II, III en IV). Ten tweede bleek dat de resterende vragen niet afzonderlijk van elkaar, maar juist in onderlinge samenhang beschouwd moeten worden.

Daarom is dit niet rapport niet gestructureerd rond de eerder geformuleerde onderzoeksvragen voor de verdiepende analyses, maar volgt de opbouw van het rapport de onderdelen van dit deelproject zoals hieronder wordt beschreven. In Hoofdstuk 5 komen we terug op deze vijf onderzoeksvragen.

1.4 Opbouw van het rapport

De opbouw van dit technische onderzoeksrapport volgt de drie onderdelen waaruit deelproject 3 bestaat, namelijk verdiepen, valideren, en verbinden.

Verdiepen: Aanvullende analyses (Hoofdstuk 2)

Met betrekking tot het verdiepen hebben vele zowel kwantitatieve als kwalitatieve additionele analyses plaats gevonden. Dit eerste onderdeel van dit deelproject en rapport is het uitvoeren van aanvullende analyses op de data die we in deelproject 2 hebben verzameld. Hoofdstuk 2 beschrijft de uitkomsten van deze aanvullende analyses. We beginnen met het beschrijven van verdiepende analyses op de kwantitatieve data (§ 2.1). De univariate analyses (beschrijvende statistieken en correlaties) van de enquête onder netwerkliden op netwerkniveau (N=29) zoals beschreven in De Leeuw et al. (2025) zijn aangevuld met meervoudige curvi-lineaire en multi-variate analyses op respondentniveau (N=208). Daarbij is tevens rekening gehouden met het multi-level karakter van de data. In § 2.1.1 is het multi-level karakter van de data als ook een issue met betrekking tot missende data op een vraag beschreven. § 2.1.2 beschrijft de curvi-lineaire analyses en § 2.1.3 de kwantitatieve hoofdresultaten in de vorm van multi-level structureel vergelijkingsmodellen incl. vier sets aan robustness analyses om deze kwantitatieve hoofdresultaten te verifiëren.

Vervolgens beschrijven we nadere analyses op de kwalitatieve data (§ 2.2). Op basis van de interviews met netwerk coördinatoren hebben we getracht additionele variabelen te construeren. We beschrijven de werkwijze en uitdagingen omtrent de constructie van deze additionele variabelen, waarvan een aantal niet van tevoren zijn meegenomen in de onderzoeksopzet.

Valideren: Member checks (Hoofdstuk 3)

Als tweede onderdeel van dit deelproject, valideren, hebben we diverse zogeheten member checks gedaan. Op verschillende momenten bespraken we voorlopige bevindingen en interpretaties met professionals die in hun dagelijks werk te maken hebben met regionale sturingsnetwerken. Het doel van deze bijeenkomsten was de validiteit van interpretaties te verhogen, ons begrip van het werken in regionale sturingsnetwerken te verdiepen, en de bevindingen van het onderzoek te vertalen naar het handelen van professionals. Hoofdstuk 3 beschrijft de werkwijze (§ 3.1) en vat de belangrijkste opbrengsten samen (§ 3.2).

Verbinden: Internationaal panel (Hoofdstuk 4)

Met betrekking tot verbinden is het onderzoek niet alleen relevant voor bestuurders, netwerk coördinatoren en beleidsmakers in Nederland, maar ook voor de internationale gemeenschap van onderzoekers op het gebied van netwerken. Om de bevindingen van het onderzoek te plaatsen in het bredere, internationale onderzoeksveld, hebben we, aanvullend op eerdere internationale conferenties, een internationaal panel georganiseerd. Hoofdstuk 4 beschrijft de vragen en uitkomsten van deze paneldiscussie.

Tot slot brengen we in *Hoofdstuk 5* alles bij elkaar om antwoord te geven op de twee lijnen: 1) in de volle breedte kijken naar de onderlinge relaties in het conceptuele model en de hypothese toetsen (§ 5.1) en 2) antwoorden zoeken op de vijf verdiepende vragen op basis van het vorige deelproject (§ 5.2). Daarmee ronden we het onderzoek af.

Om de bevindingen van het onderzoek ‘Sturen met Ruimte’ te delen en de betekenis daarvan voor professionals te vergroten, vertalen we de belangrijkste bevindingen naar handelingsopties voor netwerkliden (bestuurders), netwerkleiders (coördinatoren) en beleidsmakers. Onder de noemer *vertalen en verspreiden* werken we aan een aanvullend publieksvriendelijk essay dat later zal verschijnen (zie Theisens et al., 2026).

2 VERDIEPEN: AANVULLENDE ANALYSES

Dit hoofdstuk beschrijft verdiepende analyses op de data die we in deelproject 2 hebben verzameld. Het gaat om data verzameld bij N=29 netwerken: N=208 netwerkleden vulden een schriftelijke enquête in en we interviewden in totaal N=38 netwerk coördinatoren van diezelfde netwerken. We verwijzen naar De Leeuw et al. (2025) voor uitgebreide informatie over de theoretische achtergrond van het onderzoek, de ontwikkeling van meetinstrumenten, de selectie van regionale sturingsnetwerken, dataverzameling, respons en beschrijvende analyses.

Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. In § 2.1 worden de aanvullende kwantitatieve analyses beschreven; bestaande uit: § 2.1.1 het multi-level karakter van de data en ontbrekende antwoorden, § 2.1.2 en 2.1.3 over de werkwijze en uitkomsten van twee verdiepende analyses, te weten niet lineaire analyse en multi-level structurele vergelijkingenmodellering (Structural Equation Modelling: SEM). § 2.2 beschrijft de verdiepende kwalitatieve analyses; we beschrijven een poging tot constructie van additionele variabelen, die oorspronkelijk geen onderdeel uitmaakte van het onderzoek, op basis van de interviews met netwerk coördinatoren.

2.1 Verdiepende kwantitatieve analyses

2.1.1 Multi-level karakter van de data en ontbrekende antwoorden

Aanvullend op de eerdere analyses in het onderzoeksrapport van De Leeuw et al. (2025) waarbij de analyses hebben plaats gevonden op netwerk-niveau (N=29), is voor de verdiepende analyses gekozen om aanvullend ook te focussen op de data op individueel/respondent-niveau (N=208). Het voordeel daarvan is dat dit niveau zorgt dat er qua aantallen/datapunten meer data beschikbaar is met bijbehorende uitgebreidere analyse mogelijkheden (N=208 ten opzichte van N=29 op netwerk-niveau).

Waar in het onderzoeksrapport van De Leeuw et al. (2025) ten behoeve van de interpretatie voor een breed publiek de oorspronkelijke zeven-punten antwoord categorieën zijn ge-her-codeerd naar vijf-punten, is in deze verdiepende analyses gebruik gemaakt van de oorspronkelijke zeven-punten antwoord categorieën, omdat dit beter aansluit bij de wetenschappelijke literatuur en gebruikte analyse methoden.

Het totale databestand heeft een multi-niveau ook wel multi-level karakter genoemd; de 208 individuele respondenten (dat wil zeggen de leden van de regionale netwerken), zijn onderdeel van/genest in de 29 netwerken/groepen. Daardoor bestaat de enquête data uit variabelen op twee niveaus: niveau 1-variabelen (bijvoorbeeld de individueel perceptie van onderling vertrouwen) als niveau 2-variabelen (bijvoorbeeld de geaggregeerde percepties

van onderling vertrouwen per netwerk). De uitvraag (de enquête) is ingevuld door de individuen (niveau 1), maar doordat in de vraagstelling expliciet gevraagd wordt naar het netwerk-niveau is de eerder gebruikte aggregatie naar het netwerk-niveau goed te verantwoorden (niveau 2). Deze twee analyses-niveaus zijn in de aanvullende multi-level analyses (§ 2.2.3) ook gecombineerd. In die analyses zijn de netwerken meegenomen als latente variabele om mogelijk netwerk-bij-netwerk effecten mee te nemen. Zie ook Klein, Dansereau en Hall (1994, 1995) voor een discussie over de methodologische en conceptuele interpretaties van meerdere niveaus van analyse.

Ontbrekende data

Door de eerder uitgevoerde aggregatie naar het netwerk-niveau (niveau 2) zijn uitdagingen in de data met betrekking tot zowel ontbrekende antwoorden als antwoorden in de categorie: “Dat weet ik niet” ondervangen. Wanneer een respondent bijvoorbeeld een vraag niet had ingevuld, werd het netwerk gemiddelde berekend op basis van de antwoorden van de andere netwerkleden. Echter, voor de verdiepende analyses op respondent-niveau vraagt dit een andere oplossing.

Aanvullende analyses laten zien dat zowel ontbrekende antwoorden als het antwoord “Dat weet ik niet”² het meeste voorkomen bij twee van de drie vragen die onderdeel zijn van de dimensie overlap welke weer onderdeel is van het concept ruimtelijke configuratie. Deze issues zijn het grootste bij de vraag ORO3 (zie bijlage 2 voor alle details over de gebruikte vragen): *Wordt er in uw [naam netwerk] ook rondom andere onderwerpen of vraagstukken samengewerkt dan waar het aanvankelijk voor is opgericht?*, waarvoor de data ontbreekt en het antwoord “Dat weet ik niet” is geselecteerd door 74 respondenten (van de 208) en in mindere mate ook bij ORO2: *Wordt er in uw [naam netwerk] samengewerkt rondom meerdere onderwerpen of vraagstukken?* waarvoor de data ontbreekt en het antwoord “Dat weet ik niet” is geselecteerd door 36 respondenten (van de 208).

Verdere analyses van deze ontbrekende waarden en het antwoord “Dat weet ik niet” laten zien dat deze random verdeeld zijn over de netwerken, waarbij dit vaker voorkomt bij grotere netwerken (zoals te verwachten/in lijn met de data: meer respondenten is een grotere absolute kans op een ontbrekende waarden).

Reflecterend op de inhoud en het tijdslelement daarin van de vraagstelling bij ORO3 leert ons dat deze vraag voor te veel respondenten lastig te beantwoorden was. Zo is het is voor nieuwe netwerkleden bijvoorbeeld lastig te bepalen waar het netwerk oorspronkelijk voor is opgericht. Daarom en ook omdat de vraag conceptuele overlap vertoont met de vraag ORO2, hebben we op basis van vergelijkende analyses met en zonder deze ORO3 variabele,

² Er is gekozen voor een conservatieve codering in de data-analyses. Dat wil zeggen op het moment dat een respondent heeft aangegeven: “Dat weet ik niet”, is dit antwoord buiten beschouwing gelaten. In andere woorden deze waarde is gehercodeerd naar een missing/ontbrekende waarde.

waarbij geen betekenisvolle verschillen optreden in de kern-analyses, besloten deze vraag verder buiten de analyses te laten.

Voor de vraag ORO2 met 36 ontbrekende waarde, zijn er verschillende methodologische opties om, om te gaan met de ontbrekende data. Zo zou er gekozen kunnen worden om het gemiddelde van de variabele te imputeren (mean imputation) op de plek van de ontbrekende data. Een meer geavanceerder vorm van data imputatie is het gebruiken van andere antwoorden van de respondent om op basis van de antwoorden van de andere respondenten een schatting te maken van het ontbrekende antwoord. Voor de analyses in dit rapport is echter gekozen voor een meer zuivere en conservatieve benadering. Dat wil zeggen, de ontbrekende data wordt als ontbrekende data behandeld. Dat heeft als consequentie dat de respondenten die een ontbrekend antwoord hebben gegeven uit de analyses op het individueel/respondent niveau vallen (N zakt voor een deel van de aanvullende verdiepende analyses dus van 208 minus 36 naar 172).

Hierna zijn de twee verdiepende kwantitatieve analyses beschreven:

§ 2.1.2) curvi-lineaire relaties

§ 2.1.3) multi-level analyses waarbij in drie modellen het gehele conceptuele model geanalyseerd is.

2.1.2 Curvi-lineaire analyses

Dit sub-hoofdstuk beschrijft de meervoudige curvi-lineaire analyses. Op basis van de theoretisering in De Leeuw et al. (2025) is voor hypothese 2 namelijk een curvi-lineaire relatie (omgekeerde U-vorm) tussen overlap en bestuurlijk vermogen verwacht: *Hoe groter de mate van overlap in samenstelling met andere netwerken, hoe groter het bestuurlijk vermogen van het regionale sturingsnetwerk; maar als de overlap in samenstelling heel groot is, neemt het bestuurlijk vermogen af.*

De eerdere resultaten beschreven in De Leeuw et al. (2025) lieten echter zien dat: *In tegenstelling tot de hypothese, wordt het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken kleiner naarmate de overlap in samenstelling met andere netwerken groter is; bovendien lijkt voor onderling vertrouwen en informatie-uitwisseling/cognitief aspect 2 (beide schalen/onderdeel van bestuurlijk vermogen) weliswaar sprake van een U-vormige samenhang, maar precies omgekeerd aan de vorm die de hypothese noemt.* Zie ook § 1.3 van dit rapport.

Om curvi-lineaire relaties verder te onderzoeken zijn drie verdiepende stappen uitgevoerd (in lijn met Lind en Mehlum, 2010):

1. Ten eerste zijn er additionele gekwadrateerde variabelen gemaakt, zoals gebruikelijk is bij curvi-lineaire statistische analyses. Door als eerste stap een meervoudige OLS-regressieanalyse uit te voeren met controle variabelen en de normale variabele,

gevolgd door een tweede meervoudige OLS-regressie analyse waarbij de gekwadrateerde variant van die variabele additioneel is toegevoegd kan een mogelijk curvi-lineaire relatie onderzocht worden.³ Een significante Beta coëfficiënt van de gekwadrateerde variabele geeft een indicatie van een curvi-lineaire relatie. Waarbij een significante positieve Beta coëfficiënt van X en een significante negatieve Beta coëfficiënt van de gekwadrateerde X zou kunnen wijzen op een omgekeerde U-vorm (eerst een positieve relatie gevolgd door een omslagpunt/extreem point en daarna een negatieve relatie), terwijl een significante negatieve Beta coëfficiënt van X en een significante positieve Beta coëfficiënt van de gekwadrateerde X zou kunnen wijzen op een U-vorm (eerst een negatieve relatie gevolgd door een omslagpunt/extreem point en daarna een positieve relatie).

2. Ten tweede zijn daarna los van elkaar de significantie van de Beta coëfficiënt van zowel de lage en hoge bandbreedte van de curve/hellingen (lower and upper bounds of the slopes) van de curvi-lineaire relatie getoetst. Wanneer deze beide significant zijn bevestigt dit de mogelijkheid van een curvi-lineair relatie. Ook is er een overall test voor een U of omgekeerde U-vorm uitgevoerd, die ook significant dient te zijn om te kunnen spreken van een curvi-lineair relatie.
3. Ten derde, is het extreme/omslag punt berekend (extreme point: het minimum of maximum van een curvi-lineaire relatie), inclusief een 90% Fieller betrouwbaarheid interval. Het extreme punt en het betrouwbaarheidsinterval dienen binnen de range van de data te blijven (voor de betreffende variabelen 1-7).

Alle drie hierboven beschreven stappen/analyses dienen de beschreven resultaten te bevestigen (X^2 significant, slopes beide significant en overall significant, omslagpunt en betrouwbaarheidsinterval in range) om te kunnen spreken van een curvi-lineaire relatie.

Vanuit de vragen ORO1 (mate van overlap in samenstelling) en ORO2 (mate van overlap in onderwerpen) zijn voor ieder van deze twee variabelen acht meervoudige OLS regressie analyses uitgevoerd (voor de bovenstaande stap 1) waarbij daarna gebruik gemaakt is van de Utest functionaliteit in Stata (ontwikkeld door Lind en Mehlum) (voor de stappen 2 en 3). Gezamenlijk testen deze analyses dus de bovenstaande drie stappen.

Er zijn meervoudige OLS-regressie analyses uitgevoerd voor het onderzoeken van de relatie tussen ORO1 met alle vier de schalen van bestuurlijk vermogen: 1) Onderling Vertrouwen, 2) Onderlinge Affectiviteit, 3) Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1, en 4) Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2. Deze regressieanalyses bevatten tevens alle andere variabelen die vallen onder ruimtelijke configuratie als controle variabelen: BSN1: mate van natuurlijk begrenzing van de samenstelling van het netwerk, BSN2: mate van sociaal-

³ Het gegeven dat een X en X^2 nodig zijn voor het analyseren van een curvi-lineair verband is terug te herleiden naar kwadratische functies in de wiskunde, waarbij een dergelijke kwadratische vergelijking ook bestaat uit X en X^2 .

culturele begrenzing..., BSN3: mate van reputationele begrenzing..., en BSN4: mate van bestuurlijk begrenzing... als ook ORO2 en de schaal van Wisselingen Organisatie en van Wisselingen Gezichten.

Eerst zijn deze vier analyses uitgevoerd met de controle variabelen en ORO1 als normale variabele en zonder de gekwadraterde variabele. Dit om de basisrelatie te analyseren. Daarna zijn nogmaals deze vier analyses uitgevoerd maar dan inclusief de gekwadraterde variabele (controle variabelen, X en X²), om daarna de aanvullende analyses voor de andere twee stappen van de curvi-lineaire relaties uit te voeren.

Van deze laatste vier analyses was alleen spraken van een curvi-lineaire relatie, in de vorm van een U-vorm, tussen ORO1 (mate van overlap in samenstelling) en Onderling Vertrouwen, zie Tabel 2.1.2. In deze tabel zijn alleen de bevestigde curvi-lineaire relaties opgenomen (dat wil zeggen de relaties die voldoen alle criteria van de bovenstaande drie stappen). Dat betekent dat, in verband met het overzicht, alle niet significante resultaten niet opgenomen zijn in de tabel (uiteraard op verzoek beschikbaar).

Tabel 2.1.2: Significante curvi-lineaire relaties

Stap/relatie	Overlap samenstelling (ORO1) --> Onderling Vertrouwen	Bestuurlijke begrenzing (BSN4) --> Onderling Vertrouwen	Bestuurlijke begrenzing (BSN4) --> Informatie uitwisselen/Cognitief Aspect1
Stap 1: βX	-0.283 **	-0.540 **	-0.500 **
βX^2	0.033 *	0.061 **	0.056 *
Stap 2: β lower bound	-0.282 **	-0.419 ***	-0.388 **
β upper bound	0.386 **	0.307 *	0.286 *
Overall test p value	p = 0.019	p = 0.011	p = 0.036
Stap 3: Extreme point	4.22	4.461	4.455
Confidence interval	3.179 - 6.768	3.983 - 5.422	3.830 - 6.248

*p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001 / Non Standardized β values

Let op: wanneer er geen significant curvi-lineaire relatie is, kan er echter wel sprake zijn van een significante positieve of negatieve lineaire relatie. Die resultaten zijn besproken in § 2.2.3

De acht analyses zijn daarna herhaald voor de schaal ORO2, waarbij ORO1 en wederom alle andere variabelen die vallen onder ruimtelijke configuratie en de schalen rondom wisselingen, zijn meegenomen als controle variabelen. Hieruit kwamen geen curvi-lineaire relaties naar voren.

Deze analyses bevestigen dus de eerder gevonden U-vormige relatie voor de relatie tussen ORO1 (mate van overlap in samenstelling) en Onderling Vertrouwen en is daarmee precies in tegenstelling met de verwachting van hypothese 2.

Ondanks dat de andere hypothese een lineaire focus hebben, zijn de beschreven acht analyses en de bijbehorende drie stappen tevens nogmaals zesmaal uitgevoerd voor alle andere variabelen die vallen onder ruimtelijke configuratie (BSN1 t/m BSN4) en de twee schalen rondom wisselingen (Wisselingen Organisatie en Wisselingen Gezichten). Ook hierbij zijn de andere variabelen gebruikt als controle variabelen.

Hieruit blijkt dat BSN4: mate van bestuurlijk begrenzing een U-vormige relatie heeft met zowel Onderling Vertrouwen als met Informatie uitwisselen/Cognitief Aspect1. Dit is een verfijning van de eerdere resultaten uit De Leeuw et al. (2025).

Aanvullend daarop zijn ook alle andere relaties in het conceptuele model gecontroleerd op mogelijke curvi-lineaire verbanden. Hiervoor zijn de eerder beschreven analyses uitgevoerd voor de vier schalen van Bestuurlijk Vermogen (Onderling Vertrouwen, Onderlinge Affectiviteit, Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1, en Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2) met de drie schalen van Bestuurlijk Prestaties (BN1: Beraadslaging, BN2: Besluiten Nemen, en NBB: Naleving Bewaken Besluiten) als ook deze drie schalen van Bestuurlijk Prestaties met de drie schalen van Impact (EB: Effectiviteit beslissing, EO: Effect onderwijs, en IB: Impact leerlingen en studenten).

Hierbij leek alleen voor de relatie tussen de onafhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2 en de afhankelijke variabele NBB: Naleving Bewaken Besluiten een mogelijk omgekeerde U-vormige relatie te zijn, maar in de navolgende multi-level analyses is deze relatie niet bevestigd.

2.1.3 Multi-level structurele vergelijkingenmodellering (Structural Equation Modelling: SEM)

Dit sub-hoofdstuk beschrijft, in navolging van de eerder beschreven curvi-lineaire relaties, de hoofdresultaten door middel van multi-level analyses gevolgd door vier additionele robuustheid analyses. In de multi-level analyses worden door middel van meervoudige analyses (dat wil zeggen inclusief het meenemen van controle variabelen) de directe relaties tussen de schalen/variabelen onderzocht. Hiervoor zijn in totaal drie modellen geconstrueerd:

- 1) de vier schalen van Bestuurlijk Vermogen (Onderling Vertrouwen, Onderlinge Affectiviteit, Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1, en Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2) als afhankelijke variabelen,

- 2) de drie schalen van Bestuurlijke Prestaties (BN1: Beraadslaging, BN2: Besluiten Nemen, en NBB: Naleving Bewaken Besluiten) als afhankelijke variabelen,
- 3) de drie schalen van Impact (EB: Effect Beslissing, EO: Effect Onderwijs, en IB: Impact Besluit op leerlingen en studenten) als afhankelijke variabelen.

Bij het eerste model voor Bestuurlijk Vermogen zijn de onderstaande schalen meegenomen als onafhankelijke/controle variabelen:⁴

- de vier schalen van Begrenzing (BSN1: mate van natuurlijk begrenzing van de samenstelling van het netwerk, BSN2: mate van sociaal-culturele begrenzing..., BSN3: mate van reputationele begrenzing..., en BSN4: mate van bestuurlijk begrenzing...),
- de twee schalen van Overlap (Overlap samenstelling/OverlapRO1_R en Overlap in onderwerpen/OverlapRO2_Rc),
- de Wisselingen Organisatie (WizOrg) en Wisselingen Gezichten (WizGez)
- als ook de gekwadrateerde variabelen van BSN4 (BSN4_sq) en Overlap (OverlapRO1_R_sq), op basis van de curvi-lineaire relaties zoals beschreven in §2.1.2.

Bij het tweede model voor Bestuurlijke Prestaties zijn de vier schalen van Bestuurlijk Vermogen (welke in het eerste model de afhankelijke variabelen waren: Onderling Vertrouwen, Onderlinge Affectiviteit, Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1, en Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2) de onafhankelijke variabelen, terwijl de drie schalen van Bestuurlijk Prestaties (BN1: Beraadslaging, BN2: Besluiten Nemen, en NBB: Naleving Bewaken Besluiten) de afhankelijke variabelen zijn.

Bij het derde model voor Impact zijn de drie schalen van Bestuurlijk Prestaties (welke in het tweede model de afhankelijke variabelen waren: BN1: Beraadslaging, BN2: Besluiten Nemen, en NBB: Naleving Bewaken Besluiten) de onafhankelijke variabelen, terwijl de drie schalen van Impact (EB: Effect Beslissing, EO: Effect Onderwijs, en IB: Impact Besluit op leerlingen en studenten) de afhankelijke variabelen zijn.⁵

Deze drie modellen zijn in Stata geanalyseerd aan de hand van de Structural Equation Modelling (SEM) functionaliteit. Hierbij is gebruik gemaakt van Generalized Structural Equation Modelling en is de Netwerkid (het nummer van de 29 netwerken) meegenomen als m-level controle variabele. In die analyses zijn de netwerken opgenomen als latente variabele om mogelijk netwerk-bij-netwerk effecten mee te nemen (weergegeven in de drie modellen als een variabele met een dubbele ring). Dit betekent dat het netwerkidnummer (Netwerkid) als latente variabele constant is binnen de netwerken en varieert tussen de netwerken. Deze variabele houdt dus rekening (accounts for) het eventuele effect van de netwerken. De toevoeging van deze variabele op netwerk-niveau

⁴ Door de ontbrekende waarden bij de schaal ORO2 is de dataset beperkt tot N=172 respondenten.

⁵ Bij het tweede en derde model zijn geen ontbrekende waarden en is de volledige dataset van N=208 respondenten gebruikt.

(niveau 2) aan de data op respondent-niveau (niveau 1) maakt deze modellen multi-level.

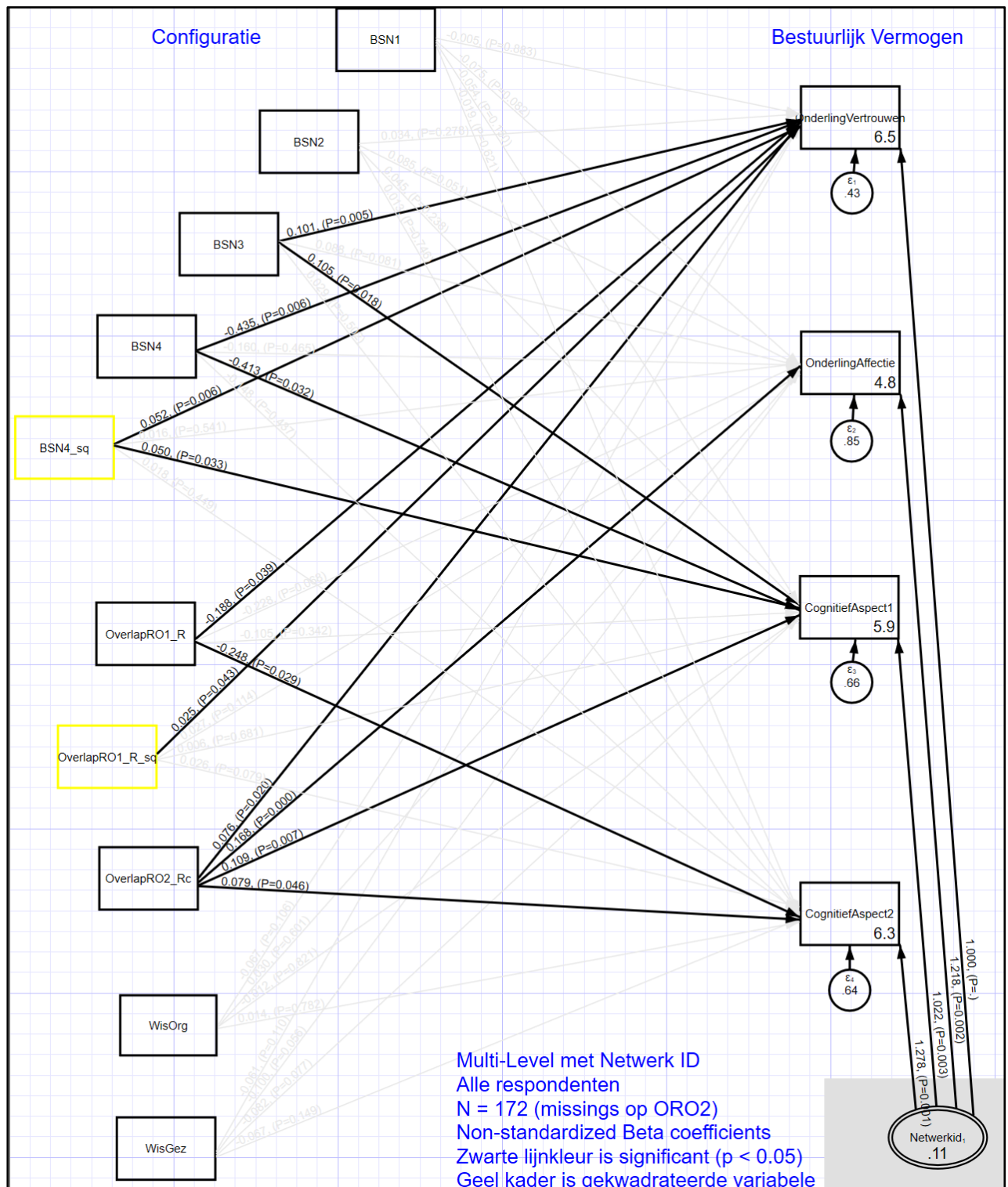
Bijlage 3 bevat allereerst de beschrijvende statistieken en Spearman correlaties, gevolgd door de syntax en de resultatentabellen van deze analyses. Figuren 2.1.3.a, 2.1.3.b en 2.1.3.c, laten de resultaten zien van deze drie modellen (gebaseerd op de resultatentabellen in bijlage 3), met aan de linker kant de onafhankelijke variabelen en aan de rechterkant de afhankelijke. In de kleur blauw bovenin staat de naam van het bovenliggende concept. De twee gele variabelen in het eerste model zijn de twee toegevoegde gekwadrateerde variabelen (BSN4 en ORO1).

In deze modellen zijn, door middel van de weergegeven pijlen, dus alle 61 ($40 + 12 + 9$) relaties tussen de schalen van de onafhankelijke variabelen geanalyseerd met de schalen van de afhankelijke variabelen. De relaties die niet significant zijn, zijn weergegeven in de kleur lichtgrijs, terwijl een zwarte kleur is gebruikt voor de pijlen van de significante relaties. Op die manier is eenvoudig te zien welke schalen van de onafhankelijke variabelen een significante relatie hebben met de schalen van de afhankelijke variabelen. Boven de pijlen staat, als eerste getal, de niet-gestandaardiseerde Beta coëfficiënt; dat wil zeggen het effect van die schaal. Waarbij een positief getal een positief effect betekent, terwijl een negatief getal (minteken ervoor) een negatief effect betekent. Daarachter staat tussen haakjes de bijbehorende probability waarde/significante-niveau van die Beta coëfficiënt. Wanneer deze kleiner is dan 0.05 spreken we van een significante relatie en zijn we minstens 95% zeker van deze relatie. Hoe kleiner de p-waarde is hoe zekerder we zijn (bijvoorbeeld een $p = 0.01$ betekent dat we 99.99% zeker zijn).

De variabelen zijn zo gepositioneerd dat de coëfficiënten en p-waarde op de lijnen zo goed mogelijk leesbaar zijn. De waarde rechtsonder in de vierkanten van de afhankelijke variabelen betreft de waarde van de constante in de analyse (B_0) terwijl de waarde in de cirkel eronder de variantie betreft.

Figuur 2.1.3.a, het **eerste model**, met daarin 40 geanalyseerde multi-level relaties tussen Configuratie (bestaande uit de hierboven beschreven vier schalen van Begrenzing, de twee schalen van Overlap en de twee schalen van Wisselingen) en Bestuurlijk Vermogen (bestaande uit de vier schalen), laat zien dat van de vier onafhankelijke begrenzing BSN variabelen (BSN1: mate van natuurlijk begrenzing van de samenstelling van het netwerk, BSN2: mate van sociaal-culturele begrenzing..., BSN3: mate van reputationele begrenzing..., en BSN4: mate van bestuurlijk begrenzing...) BSN1 en BSN2 geen significante relaties hebben met alle vier de afhankelijke schalen van Bestuurlijk Vermogen (Onderling Vertrouwen, Onderlinge Affectiviteit, Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1, en Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2).

Figuur 2.1.3.a: Model 1: Multi-level analyses tussen Configuratie en Bestuurlijk Vermogen



Daarentegen heeft de onafhankelijke variabele BSN3: de mate van reputationele begrenzing een significante en positieve relatie met zowel de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen als ook met Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1.

De eerder gevonden U-vormige relaties tussen de onafhankelijke variabele BSN4: de mate van bestuurlijk begrenzing en de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen als ook met de afhankelijke variabele Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1, worden in deze multi-level analyse bevestigd (op basis van de aanvullende significante relaties vanuit de gekwadrateerde variabele (BSN4_sq)).

Hetzelfde geldt voor de U-vormige relatie tussen de onafhankelijke variabele Overlap samenstelling (ORO1) en de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen. Er is tevens een significante en negatieve relatie tussen de onafhankelijke variabele Overlap samenstelling (ORO1) en de afhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2. Overlap in onderwerpen (OverlapRO2_Rc) als onafhankelijke variabele heeft een significante en positieve relatie met alle vier de afhankelijke variabelen/schalen van Bestuurlijke Prestaties. Echter laten de resultaten ook zien dat Wisselingen van Organisatie (WisOrg) en Gezichten (WisGez) als onafhankelijke variabelen geen significante relaties hebben met de vier afhankelijke variabelen/schalen van bestuurlijk vermogen.

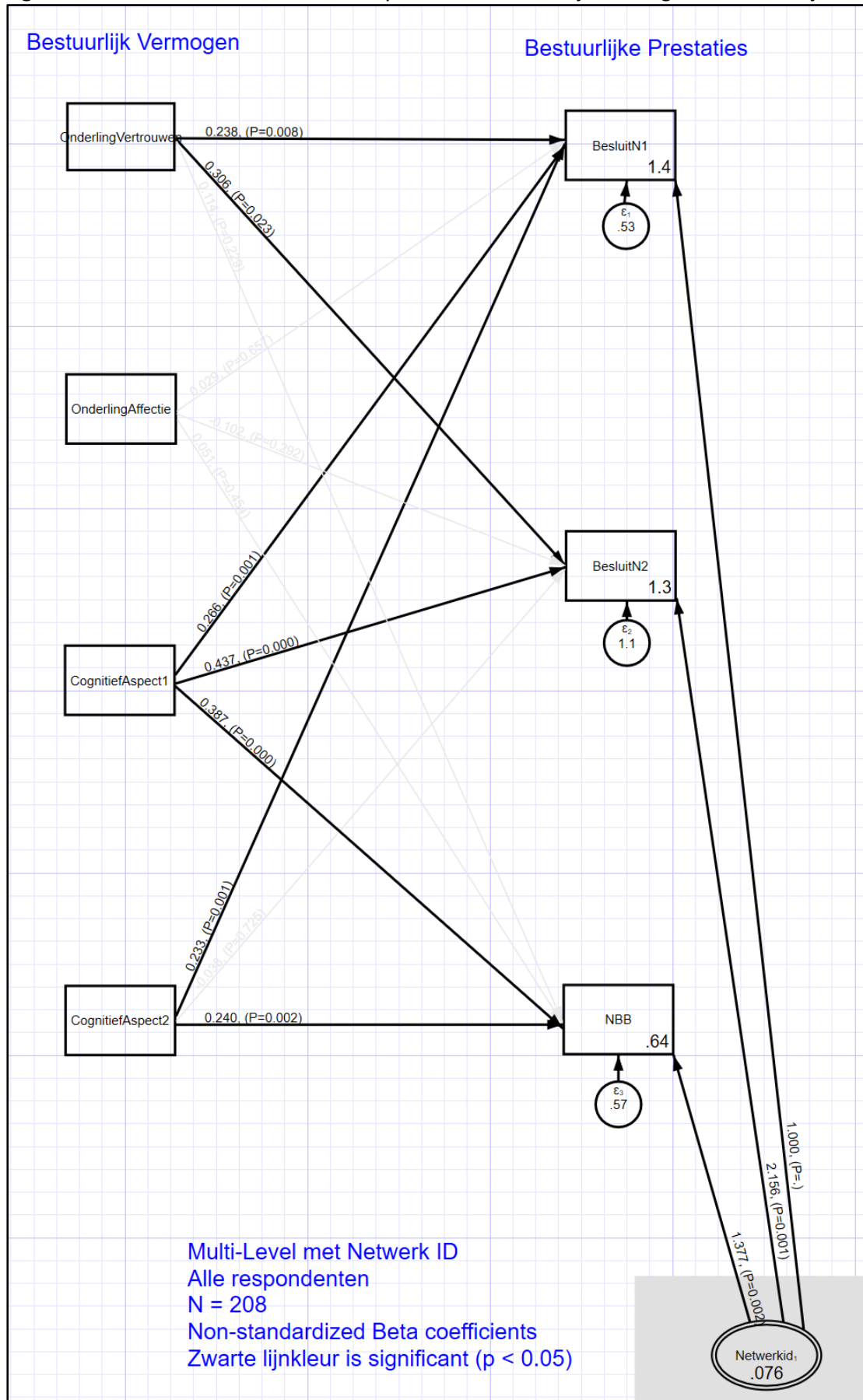
Figuur 2.1.3.b, het **tweede model**, met daarin 12 geanalyseerde multi-level relaties tussen Bestuurlijk Vermogen (bestaande uit de vier schalen) en Bestuurlijke Prestaties (bestaande uit drie schalen), laat zien dat de onafhankelijke variabele Onderling Vertrouwen significante en positieve relaties heeft met zowel de afhankelijke variabele BN1: Beraadslaging als BN2: Besluiten Nemen, maar niet met de afhankelijke variabele NBB: Naleving Bewaken Besluiten.

Daarentegen heeft Onderlinge Affectiviteit als onafhankelijke variabele geen significante relaties met alle drie de afhankelijke variabele/schalen van Bestuurlijke Prestaties.

Echter heeft de onafhankelijke variabele Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1 juist wel significante en positieve relaties met alle drie de afhankelijke variabelen/schalen van Bestuurlijke Prestaties.

Daarnaast heeft de onafhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2 een significante en positieve relaties met twee van de drie afhankelijke variabelen, te weten: BN1: Beraadslaging en NBB: Naleving Bewaken Besluiten.

Figuur 2.1.3.b: Model 2: Multi-Level analyses tussen Bestuurlijk Vermogen en Bestuurlijke Prestaties

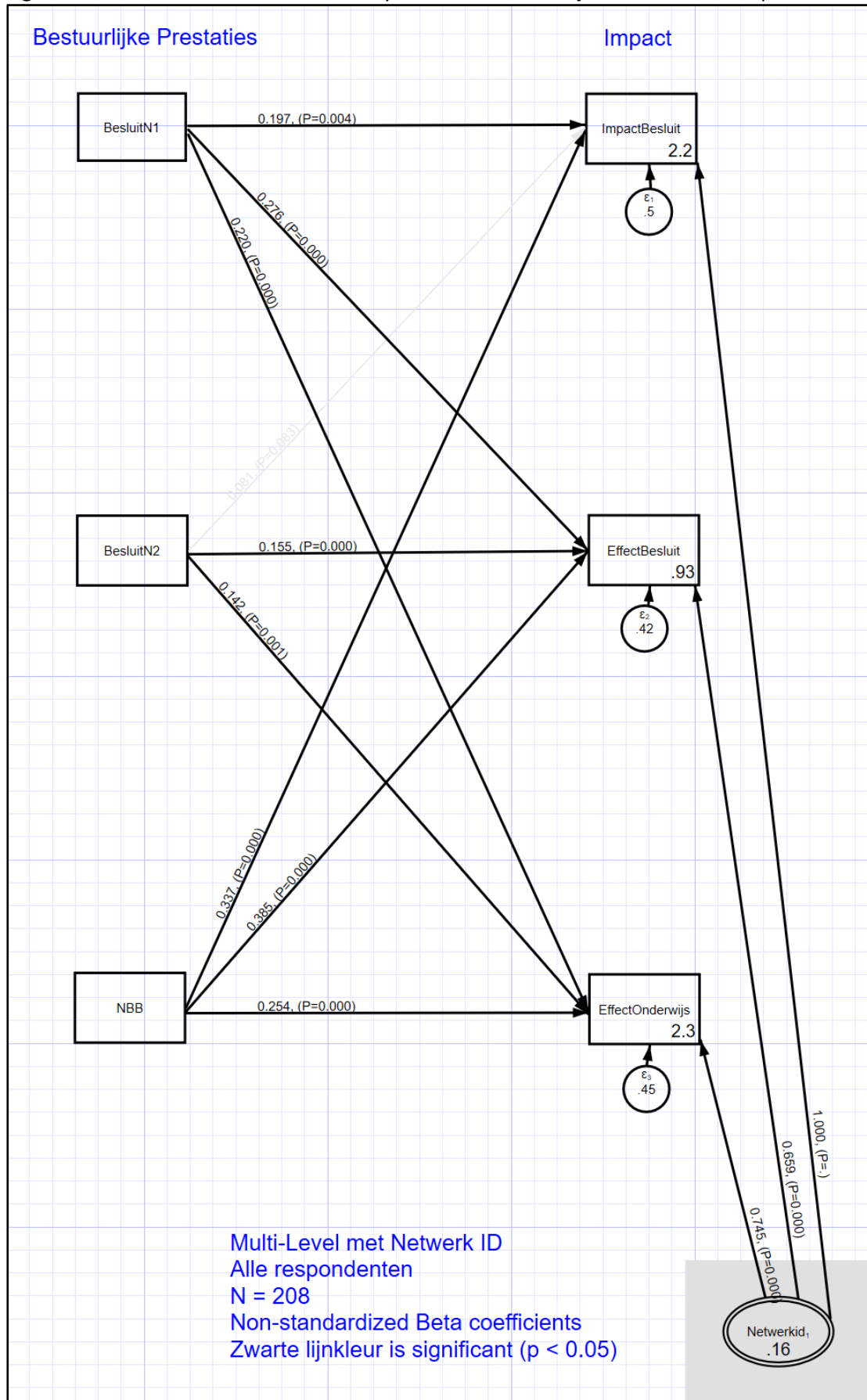


Wanneer men het eerste en het tweede model naast elkaar legt krijgt men ook inzicht in indirecte relaties. Zo hebben, in Model 1, bijvoorbeeld de vier onafhankelijke variabelen BSN3: mate van reputationele begrenzing, en BSN4: mate van bestuurlijk begrenzing schalen, als ook de Overlap samenstelling (ORO1) en Overlap in onderwerpen (OverlapRO2_Rc) allemaal een significante (niet-lineaire) relatie met de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen. In Model 2 heeft Onderling Vertrouwen, daar als onafhankelijke variabele, weer significante positieve relaties met zowel de afhankelijke variabelen BN1: Beraadslaging als BN2: Besluiten Nemen. Op die manier zijn er dus indirecte relaties van BSN3: mate van reputationele begrenzing, en BSN4: mate van bestuurlijk begrenzing schalen, als ook de Overlap samenstelling (ORO1) en Overlap in onderwerpen (OverlapRO2_Rc) -via Onderling Vertrouwen- met BN1: Beraadslaging en BN2: Besluiten Nemen.

De andere indirecte relaties zijn op dezelfde manier af te lezen.

Figuur 2.1.3.c, het **derde model**, met daarin negen geanalyseerde multi-level relaties tussen de drie onafhankelijke variabelen/schalen van Bestuurlijke Prestaties (BN1: Beraadslaging, BN2: Besluiten Nemen, en NBB: Naleving Bewaken Besluiten) en de drie afhankelijke variabelen/schalen van Impact (IB: Impact Besluit, EB: Effect Beslissing, EO: Effect Onderwijs), laat zien dat met uitzondering van de relatie tussen de onafhankelijke variabele BN2: Besluiten Nemen en afhankelijke variabele IB: Impact Besluit, alle andere relaties significant en positief zijn. Dit laat duidelijk zien dat de bestuurlijke prestaties positieve relaties hebben met Impact.

Figuur 2.1.3.c: Model 3: Multi-Level analyses tussen Bestuurlijke Prestaties en Impact



2.1.4 Vier robuustheid controles

In aanvulling op de hoofdresultaten in § 2.1.3 worden hieronder vier additionele analyses beschreven. De eerste betreft wederom een multi-level analyse, maar dan op basis van een andere analysetechniek. De volgende drie betreffen ieder niet multi-level analyses die eerder zijn uitgevoerd, daardoor minder aansluiten bij de multi-level structuur van de data, maar wel de robuustheid van de resultaten laten zien.

De resultaten van deze vier additionele robuustheid analyses zijn hieronder kort beschreven en samengevat. Deze modellen en onderliggende tabellen met resultaten zijn niet opgenomen in dit rapport, maar uiteraard wel beschikbaar en op te vragen bij de auteurs.

i) Ordered Logistische multi-level analyses

Ten eerste, om de robuustheid van de multi-level hoofdresultaten te controleren zijn Ordered Logistische multi-level analyses uitgevoerd. Doordat voor de meeste variabelen in de operationalisatie gebruik is gemaakt van zeven-punt antwoordmogelijkheden, zou men namelijk kunnen stellen dat Ordered Logistische regressie ook een geschikte methode is (in vergelijking met het default generalized structural equation model). Om te onderzoeken of het gebruik van die andere analysetechniek de resultaten beïnvloed zijn de drie multi-level SEM modellen opnieuw geanalyseerd met multi-level Ordered Logistische analyses. Dat wil zeggen in ieder van de drie modellen zijn de afhankelijke variabelen geconverteerd naar generalized response variabelen en daarna gedefinieerd als Ordinal, Logit.

Van de 40 geanalyseerde relaties in Model 1 voor Bestuurlijk Vermogen zijn er 37 die gelijk blijven qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). Drie relaties veranderen:

- 1) de bij elkaar horende onafhankelijke variabele Overlap samenstelling /OverlapRO1_R en
- 2) de gekwadrateerde variant daarvan (OverlapRO1_R_sq) hebben in deze analyse geen significante relatie meer met de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen (p waarde van 0.090 en 0.119).
- 3) Daarnaast is de eerder niet significante relatie tussen de onafhankelijke variabele Wisselingen Gezichten (WizGez) en de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit hier wel significant en negatief.

Van de 12 geanalyseerde relaties in Model 2 voor Bestuurlijke Prestaties blijven alle 12 gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant).

Ook van de negen geanalyseerde relaties in Model 3 voor Impact blijven alle negen gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven

gelijk (blijven of wel of niet significant).

Deze hoge stabiliteit in resultaten verhoogt daarmee de robuustheid van de eerder beschreven resultaten.

ii) SEM zonder multi-level

Ten tweede, eerder uitgevoerde (minder bij de data passende) SEM analyses van de drie modellen, maar dan zonder de multi-level controle van de Netwerkid, laten vergelijkbare resultaten zien:

In Model 1 voor Bestuurlijk Vermogen zijn daarbij 35 van de 40 relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). De vijf verschillen betreffen allemaal relaties die additioneel significant zijn (terwijl die in de multi-level analyse niet significant zijn). Dat zijn:

- 1) een positieve relatie tussen de onafhankelijke variabele BSN3: mate van reputationele begrenzing en de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit,
- 2) een negatieve relatie tussen de onafhankelijke variabele Overlap samenstelling/OverlapRO1_R en de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit,
- 3) een positieve relatie tussen de onafhankelijke gekwadrateerde variabele van Overlap samenstelling/OverlapRO1_R met de afhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2,
- 4) een negatieve relatie tussen de onafhankelijke variabele Wisselingen Organisatie (WizOrg) en de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen, en
- 5) een Negatieve relatie tussen de onafhankelijke variabele Wisselingen Gezichten (WizGez) en de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit.

In Model 2 voor Bestuurlijke Prestaties zijn daarbij 10 van de 12 relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). De twee verschillen betreffen:

- 1) de negatieve en nu significant relatie (voorheen niet significant) tussen de onafhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2 en de afhankelijke variabele BN2: Besluiten Nemen, en
- 2) de hier niet meer significante relatie tussen de onafhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2 met de afhankelijke variabele NBB: Naleving Bewaken Besluiten.

In Model 3 voor Impact zijn daarbij negen van de negen relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). Hierin zitten dus geen verschillen met de multi-level analyses.

Concluderend: met uitzondering van een van de 61 relaties die niet significant is in deze analyse terwijl die wel significant is in de multi-level analyse, zijn alle significante relaties uit de multi-level analyse bevestigd.

Het is daarbij goed om nogmaals te benadrukken dat deze en de volgende twee analyses minder geschikt zijn/minder goed aansluiten bij de multi-level structuur van de data en dat daarom voor de conclusies gebruik gemaakt wordt van de eerder beschreven hoofdresultaten.

iii) Niet multi-level en niet SEM, Ordered Logistische regressies

Ten derde, laten ook eerder uitgevoerde Ordered Logistische regressie analyses, zonder het multi-level aspect/controle van de Netwerkid als ook zonder het SEM aspect, in losse analyses per afhankelijke variabele in lijn met de opbouw van de drie modellen vergelijkbare resultaten zien.

In Model 1 voor Bestuurlijk Vermogen zijn daarbij 34 van de 40 relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). De zes verschillen betreffen allemaal relaties die additioneel significant zijn (terwijl die in de multi-level analyse niet significant zijn):

- 1) de onafhankelijke variabele BSN3: mate van reputationele begrenzing heeft hier een significante en positieve relatie met de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit,
- 2) de onafhankelijke variabele Overlap Leden/OverlapRO1_R heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit,
- 3) wederom de onafhankelijke variabele Overlap Leden/OverlapRO1_R heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1,
- 4) de onafhankelijke variabele Wisselingen Organisatie (WizOrg) heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen,
- 5) de onafhankelijke variabele Wisselingen Gezichten (WizGez) heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen,
- 6) en wederom de onafhankelijke variabele Wisselingen Gezichten (WizGez) heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1.

In Model 2 voor Bestuurlijke Prestaties zijn daarbij 9 van de 12 relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). De drie verschillen hebben alle drie betrekking op de onafhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2:

- 1) Zo heeft deze onafhankelijke variabele hier geen significante relatie meer met de afhankelijke variabele BN1: Beraadslaging,
- 2) heeft deze onafhankelijke variabele hier nu wel een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele BN2: Besluiten Nemen, en
- 3) heeft deze onafhankelijke variabele hier geen significante relatie meer met de afhankelijke variabele NBB: Naleving Bewaken Besluiten.

In Model 3 voor Impact zijn daarbij negen van de negen relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). Hierin zitten dus geen verschillen met de multi-level analyses.

Concluderend: met uitzondering van twee van de 61 van de relaties die niet significant zijn in deze analyse terwijl die wel significant zijn in de multi-level analyse, zijn alle significante relaties uit de multi-level analyse bevestigd.

iv) Niet multi-level en niet SEM, Ordered Logistische regressies met extra dummy controle variabelen voor de sectoren Primair en Voortgezet onderwijs

Zo laten ook eerder uitgevoerde Ordered Logistische regressie analyses, zonder het multi-level aspect/controle van de Netwerkid als ook zonder het SEM aspect, maar met twee additionele controle variabelen (de sectoren: PO=Primair onderwijs en VO=Voortgezet Onderwijs, waarbij het MBO de referentie categorie is), in de losse analyses voor de afhankelijke variabele, in lijn met de structuur van de drie modellen vergelijkbare resultaten zien:

In Model 1 voor Bestuurlijk Vermogen zijn daarbij 33 van de 40 relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). Van de zeven verschillen zijn zes relaties, relaties die additioneel significant zijn (terwijl die in de multi-level analyse niet significant zijn):

- 1) de onafhankelijke variabele BSN3: mate van reputationele begrenzing heeft hier een significante en positieve relatie met de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit,
- 2) wederom de onafhankelijke variabele BSN3: mate van reputationele begrenzing heeft hier een significante en positieve relatie met de afhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2,
- 3) de onafhankelijke variabele Overlap Leden/OverlapRO1_R heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Onderlinge Affectiviteit,

- 4) wederom de onafhankelijke variabele Overlap Leden/OverlapRO1_R heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1,
- 5) de onafhankelijke variabele Wisselingen Organisatie (WizOrg) heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen,
- 6) de onafhankelijke variabele Wisselingen Gezichten (WizGez) heeft hier een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele Gedeelde Visie/Cognitief Aspect1.

Daarnaast is er een relatie die in deze analyse niet meer significant is:

- 7) de gekwadrateerde variabele van de onafhankelijke Overlap samenstelling /OverlapRO1_R heeft hier nu geen significante relatie meer met de afhankelijke variabele Onderling Vertrouwen.

In Model 2 voor Bestuurlijke Prestaties zijn daarbij negen van de 12 relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). De drie verschillen hebben alle drie betrekking op de onafhankelijke variabele Informatie Uitwisseling/Cognitief Aspect2:

- 4) zo heeft deze onafhankelijke variabele hier geen significante relatie meer met de afhankelijke variabele BN1: Beraadslaging,
- 5) heeft deze onafhankelijke variabele hier nu wel een significante en negatieve relatie met de afhankelijke variabele BN2: Besluiten Nemen, en
- 6) heeft deze onafhankelijke variabele hier geen significante relatie meer met de afhankelijke variabele NBB: Naleving Bewaken Besluiten.

In Model 3 voor Impact zijn daarbij negen van de negen relaties gelijk qua interpretatie. Dat wil zeggen de richting (positief of negatieve) en significantie blijven gelijk (blijven of wel of niet significant). Hierin zitten dus geen verschillen met de multi-level analyses.

Concluderend: met uitzondering van drie van de 61 relaties die niet significant zijn in deze analyse terwijl die wel significant zijn in de multi-level analyse, zijn alle significante relaties uit de multi-level analyse bevestigd.

2.2 Verdiepende kwalitatieve analyses

Deze paragraaf beschrijft verdiepende analyses op de kwalitatieve data die we verzamelden middels interviews met netwerk coördinatoren. Als gezegd (zie § 1.3) constateerden we in deelproject 2 (De Leeuw et al., 2025) dat er binnen netwerken een permanente zoektocht gaande is om te bepalen wat men op welke tafel, in welk netwerk, kan en moet bespreken. De interviews maakten duidelijk dat netwerk coördinatoren heel verschillende strategieën hanteren om met inhoudelijke overlap om te gaan. Waar de één bewust stuurde op een smalle focus van het netwerk, probeert een ander de inhoudelijke focus juist te verbreden. Bovendien bekleden coördinatoren heel verschillende posities die ten dele samenhangen met de governance, de inrichting en mogelijk ook de financiering van het netwerk. Om meer zicht te krijgen op de wisselwerking tussen het handelen van coördinatoren, de governance en inrichting van het netwerk, en het functioneren van het netwerk (Osborn, Hunt & Jauch, 2002) formuleerden we de volgende onderzoeksvragen voor verdiepende analyses:

- II. *Welke strategieën hanteren coördinatoren om met overlap in inhoud om te gaan?*
- III. *(Hoe) Zijn die strategieën gerelateerd aan de positie van coördinatoren binnen netwerken?*
- IV. *(Hoe) Zijn strategieën van coördinatoren van invloed op het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?*

We beschrijven eerst (§ 2.2.1) de constructie van variabelen die zicht geven op de positie van netwerk coördinatoren. Vervolgens beschrijven we in § 2.2.2 hoe we hebben geprobeerd te categoriseren hoe coördinatoren omgaan met inhoudelijke overlap tussen netwerken, en waarom het niet gelukt is op een betrouwbare manier een extra variabele te maken.

2.2.1 Constructie variabelen

Om de verdiepende onderzoeksvragen te beantwoorden, hebben we drie additionele variabelen geconstrueerd om verschillende posities van netwerk coördinatoren van elkaar te onderscheiden. Deze variabelen zijn geconstrueerd op basis van interviews met coördinatoren van de N=29 regionale sturingsnetwerken in het empirische onderzoek. De variabelen zijn voorzien van een code die begint met I, om aan te geven dat ze zijn ontleend aan de interviews.

1) Governance (I_G)

Hoe is de coördinatie van het netwerk georganiseerd. Op basis van Provan en Kenis (2007) en Van den Oord et al. (2023) en de varianten die voorkomen bij de netwerken in het onderzoek, onderscheiden we:

- 1 leidende organisatie
- 2 leidende organisaties
- Netwerk administratieve organisatie (NAO)

2) Rol coördinator(en) (I_RC)

Welke rol heeft de coördinator van het netwerk. De categorisering is gebaseerd op verschillen zoals die naar voren komen in de interviews.

- Bestuurder of directeur-bestuurder
- Directeur/uitvoerder namens het bestuur
- Projectleider/coördinator
- Coach

3) Financiering (I_F)

Hoe wordt het netwerk gefinancierd. De categorisering is gebaseerd op verschillen zoals die naar voren komen in de interviews.

- Directe bekostiging/subsidie van het netwerk door de rijksoverheid
- Leden betalen contributie
- Combinatie van directe bekostiging en contributie

Tabel 2.2.1.a geeft een overzicht van de geconstrueerde variabelen. In de eerste kolom staan de variabelen vermeld, inclusief de categorisering die voor elk van die variabelen is gebruikt. In de middelste kolom is aangegeven welke delen van de interviews en eventuele aanvullende informatie is gebruikt om tot de nieuwe variabelen te komen. Op basis van deze informatie hebben twee onderzoekers de interviews onafhankelijk van elkaar gecodeerd. De laatste kolom van de tabel geeft de Inter-Beoordelaars Betrouwbaarheid (IBB) tussen deze beide onderzoekers na de eerste ronde coderen. In alle gevallen is via onderlinge uitwisseling en discussie een definitieve codering tot stand gebracht.

Tabel 2.2.1.a: Overzicht van additionele variabelen, wijze van coderen, en IBB (N=29 netwerken)

Variabele & Categorisering	Gebruikte informatie bij coderen	IBB 1e ronde
1) Governance (I_G) - 1 leidende organisatie - 2 leidende organisaties - Netwerk administratieve organisatie	Onderdelen van het interview over: het delen van informatie, inrichting van het netwerk, werkwijze en proces van besluitvorming	1 x verschil; 28 x identiek
2) Rol coördinator(en) (I_RC) - Bestuurder of directeur-bestuurder - Directeur/uitvoerder namens het bestuur - Projectleider/coördinator - Coach	Onderdelen van het interview over de rol van respondenten, aangevuld met schriftelijke documentatie over de inrichting van het netwerk	27 x identiek; 1 x verschil; 1 x dezelfde twijfel
3) Financiering (I_F) - Directe bekostiging/subsidie van het netwerk - Leden betalen contributie - Combinatie	Onderdelen van het interview over financiering, aangevuld met schriftelijke documentatie	29 x identiek

Frequentieverdeling additionele variabelen

Tabel 2.2.1.b geeft de frequentieverdelingen van de additionele variabelen voor de netwerken.

Tabel 2.2.1.b: Frequentieverdeling additionele variabelen, voor N=29 netwerken	
Variabelen	Frequenties
2) Governance (I_G)	
- 1 leidende organisatie	10
- 2 leidende organisaties	6
- Netwerk administratieve organisatie	13
3) Rol coördinator(en) (I_RC)	
- Bestuurder of directeur-bestuurder	4
- Directeur/uitvoerder namens het bestuur	2
- Projectleider/coördinator	17
- Coach	6
4) Financiering (I_F)	
- Directe bekostiging/subsidie van het netwerk	9
- Leden betalen contributie	6
- Combinatie	14

2.2.2 Hoe coördinatoren omgaan met overlap in inhoud

Netwerk coördinatoren blijken heel verschillend om te gaan met overlap in inhoud tussen verschillende netwerken (zie De Leeuw et al., 2025). Echter, hoe netwerk coördinatoren concreet omgaan met inhoudelijke overlap tussen verschillende netwerken, was geen onderwerp op de topic-lijst voor de interviews. De mogelijke relevantie van strategieën die zij – al dan niet bewust – hanteren, bleek pas na afronding van alle interviews, tijdens de analyses. Tijdens de interviews is daar vaak niet specifiek op doorgevraagd. Niettemin hebben we gepoogd een additionele variabele te construeren voor strategieën van coördinatoren ten aanzien van overlap in inhoud.

We zijn gestart met een indeling in zes categorieën om de strategieën van coördinatoren van elkaar te onderscheiden:

- Bewust smal houden; de focus van het netwerk is smal en dat is een bewuste keuze
- Bewust verbreden; de focus van het netwerk is breed en dat is een bewuste keuze
- Onbewust smal houden; de focus van het netwerk is smal maar er zijn geen indicaties dat dat een bewuste keuze is
- Onbewust verbreden; de focus van het netwerk is breed maar er zijn geen indicaties dat dat een bewuste keuze is
- Andere strategie
- Geen strategie

Dat resulteerde in zwakke overeenstemming tussen de twee onderzoekers (Cohen's Kappa = 0,22). Na onderlinge uitwisseling en overleg maakten we drie aanscherpingen. Ten eerste

bleek een onderscheid nodig tussen de inzet, de intentie, van de coördinator en wat er feitelijk gebeurt in het netwerk. De variabele zou de inzet van de coördinator moeten weergeven. Ten tweede bleek een onderscheid nodig tussen de inzet van de coördinator binnen het 'eigen' netwerk en de inzet gericht op afstemming met andere netwerken. De variabele zou de inzet binnen het 'eigen' netwerk weer moeten geven. Ten derde brachten we het aantal categorieën terug tot vier. Dat is met inbegrip van een aparte categorie voor 'onvoldoende informatie' om recht te doen aan gevallen waar het interview te weinig informatie verschaft om een uitspraak te doen.

Bij de tweede ronde coderen maakten we gebruik van de volgende vier categorieën om de strategieën van coördinatoren te coderen:

- Bewust smal houden; de focus van het netwerk is smal en dat is een bewuste keuze
- Bewust verbreden; de focus van het netwerk is breed en dat is een bewuste keuze
- Geen strategie; er gebeurt wat er gebeurt
- Onvoldoende informatie

Na de tweede, aangescherpte, ronde coderen was de overeenstemming tussen beide onderzoekers weliswaar verbeterd, maar nog steeds slechts matig (Cohen's Kappa = 0,42). Na verdere onderlinge uitwisseling ontstond een definitieve categorisering. Tabel 2.2.2 toont de frequentieverdeling van de N=29 netwerken over de vier gebruikte categorieën.

Tabel 2.2.2: Poging tot het construeren van een variabele 'Strategieën omgaan met overlap in inhoud' (N=29 netwerken)

Strategieën omgaan met overlap in inhoud	Frequentie verdeling na afstemming
Bewust smal houden	5
Bewust verbreden	8
Geen strategie	10
Onvoldoende informatie	6
Cohen's Kappa 0,42 (matig)	Totaal N=29

Op basis van het coderingsproces, het gegeven dat twee goed ingevoerde onderzoekers in een tweede ronde slechts tot matige overeenstemming komen, en het relatief grote aantal interviews met onvoldoende informatie, concluderen we dat het niet is gelukt een additionele variabele te construeren. We kunnen geen betrouwbare variabele maken voor de strategieën die coördinatoren hanteren om met inhoudelijke overlap om te gaan. Dat betekent dat we de eerder geformuleerde extra onderzoeksvragen, die oorspronkelijk geen deel uitmaakte van de onderzoeksopzet, over de wisselwerking tussen het handelen van coördinatoren, de governance van het netwerk, en het functioneren van het netwerk niet kunnen beantwoorden.

3 VALIDEREN: MEMBER CHECKS

Tijdens de looptijd van het onderzoek zijn op verschillende momenten member checks georganiseerd met onderwijsbestuurders en coördinatoren van regionale sturingsnetwerken in het onderwijs. § 3.1 beschrijft de werkwijze van deze member checks en § 3.2 vat de belangrijkste bevindingen samen.

3.1 Werkwijze member checks

Member checks kregen in dit onderzoek de vorm van het bespreken van geanonimiseerde, geanalyseerde en gesynthetiseerde data in focusgroepen met respondenten of representanten van respondenten (Birt et al., 2016; Guba & Lincoln, 1989; Miles, Huberman & Saldaña, 2014). Het gaat hier dus niet om het bespreken van gespreksverslagen of andere niet-gesynthetiseerde data met individuele respondenten (o.a. Thomas, 2017).

De member checks in dit onderzoek passen in de traditie van co-constructie van kennis tussen onderzoekers en professionals (Birt et al., 2016; Guba & Lincoln, 1989; Miles, Huberman & Saldaña, 2014). In dat perspectief is het doel van member checks voor onderzoekers om een beter, verdiepend begrip te verkrijgen van het onderzochte fenomeen, en voor (representanten van) participanten betrokken te zijn bij het onderzoek en de betekenis voor de praktijk te vergroten. In member checks draait het om zo gelijkwaardig mogelijke interactie tussen onderzoekers en (representanten van) participanten om bevindingen te interpreteren, interpretaties te verifiëren en door het verschaffen van aanvullende informatie tot completere en meer valide interpretaties te komen (Birt et al., 2016; Guba & Lincoln, 1989; Miles, Huberman & Saldaña, 2014).

Tijdens de looptijd van het onderzoek, hebben we in twee periodes member checks georganiseerd met onderwijsbestuurders en coördinatoren van regionale sturingsnetwerken in het onderwijs. De eerste periode was in maart 2024, de tweede van januari tot en met mei 2025.

1) Member check maart 2024

In maart 2024 organiseerden we een member check met respondenten over bevindingen van het onderzoek bij tien regionale sturingsnetwerken in het primair onderwijs. Tijdens een twee uur durende bijeenkomst hebben we de resultaten van dit deel van het onderzoek gepresenteerd aan 21 leden (onderwijsbestuurders) en coördinatoren van de tien regionale netwerken die meededen aan het onderzoek. Vervolgens zijn de resultaten en bevindingen besproken met de onderzoekers in twee groepen van respectievelijk tien en elf personen. Van de uitwisseling in subgroepen zijn verslagen gemaakt. De gepresenteerde bevindingen werden in hoge mate herkend door de deelnemers. Reflecties en opmerkingen die tijdens de member check zijn gemaakt, zijn verwerkt in de separate rapportage over dit deel van het onderzoek (Hooge et al., 2024).

2) Member checks januari – mei 2025

In januari tot en met mei 2025 organiseerden we nog eens vier member checks. Deze member checks zijn uitgevoerd met representanten van respondenten, te weten onderwijsbestuurders en coördinatoren van netwerken in het primair-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs. In vier opeenvolgende bijeenkomsten die steeds het karakter hadden van een focusgroep, spraken we in totaal met 50 mensen, waarvan 43 onderwijsbestuurders, vijf coördinatoren van netwerken en twee procesbegeleiders van regionale sturingsnetwerken. De focus van de member checks lag op één specifieke bevinding op basis van de analyses van N=29 regionale sturingsnetwerken, namelijk de verrassende resultaten omtrent de samenhang tussen enerzijds overlap in samenstelling tussen netwerken en anderzijds elementen van bestuurlijk vermogen (zie § 2.1.2 van dit rapport).

Tijdens de eerste drie member checks, met in totaal 27 deelnemers, werkten we stapsgewijs toe naar het ontwikkelen van interpretaties van de bevindingen die voor deelnemers herkenbaar zijn in hun eigen praktijk. De bijeenkomsten duurden circa 45 minuten en hadden dezelfde opzet:

- Presentatie over de opzet van het onderzoek en bevindingen over de samenhang tussen bestuurlijk vermogen, bestuurlijke prestaties en impact van regionale sturingsnetwerken.
- Inventariseren van verwachtingen omtrent de samenhang tussen overlap in samenstelling en elementen van bestuurlijk vermogen aan de hand van open vragen.
- Doorvragen op achterliggende mechanismen die de verwachte samenhang tussen overlap in samenstelling en elementen van bestuurlijk vermogen volgens deelnemers zouden kunnen verklaren.
- Presenteren en toelichten van daadwerkelijke bevindingen uit het onderzoek.
- Uitwisseling over mogelijke interpretaties van de bevindingen.

Tijdens de bijeenkomsten werden aantekeningen gemaakt die daarna zijn uitgewerkt tot een kort verslag.

Door de inzichten uit de drie opeenvolgende member checks op elkaar door te laten bouwen, werkten we stapsgewijs toe naar het steeds verder aanscherpen van een interpretatie die voor deelnemers herkenbaar is in hun eigen praktijk.

Voor de vierde member check, met in totaal 23 deelnemers, maakten we een kleine wijziging in de opzet. Tijdens deze laatste bijeenkomst hebben we niet met open vragen verwachtingen over de samenhang tussen overlap in samenstelling en elementen van bestuurlijk vermogen geïnventariseerd. In plaats daarvan, hebben we de opgebouwde interpretatie tijdens de voorgaande bijeenkomsten ter validering voorgelegd aan de deelnemers. Daarbij vonden we opvallend veel ondersteuning voor de opgebouwde interpretatie.

3.2 Bevindingen member checks

Tijdens de member checks die we tussen januari en mei 2025 uitvoerden, lag de inhoudelijke focus op een verrassende bevinding van het onderzoek over de samenhang tussen overlap in samenstelling en elementen van bestuurlijk vermogen. Naarmate de overlap in samenstelling tussen netwerken toeneemt, neemt het onderlinge vertrouwen af. Maar voorbij een zeker punt draagt (nog) meer overlap in samenstelling juist weer bij aan het onderlinge vertrouwen. Voor het uitwisselen van informatie geldt hetzelfde. Er lijkt dus sprake van een U-vormige samenhang, maar die is precies omgekeerd aan de verwachting in de hypothese. Zie ook § 1.3 van dit rapport.

In § 3.1 is beschreven hoe we in vier opeenvolgende bijeenkomsten met het karakter van een member checks een steeds rijkere interpretatie van de feitelijke bevindingen hebben opgebouwd. De navolgende duiding van de onderzoeksresultaten is in overeenstemming met de praktijk zoals onderwijsbestuurders en coördinatoren van netwerken die ervaren. In die duiding is sprake van een samenspel tussen overlap in samenstelling, overlap in inhoud, en bestuurlijke drukte.

In grote lijnen zijn er drie verschillende configuraties waarin regionale sturingsnetwerken opereren. Die verschillende configuraties werken op specifieke manieren door in het functioneren van de netwerken.

Configuratie 1: weinig overlap in samenstelling, veel focus op inhoud

Om te beginnen zijn er configuraties waarin de samenstelling van een netwerk heel weinig overlapt met die van andere netwerken. Bestuurders treffen elkaar in de configuratie van één specifiek netwerk zonder dat ze elkaar in allerlei andere netwerken ook weer tegenkomen. Over het algemeen lijken deze netwerken goed te functioneren. Het lijkt erop dat de focus op de inhoud van een afgebakende bestuurlijke opgave ligt en mensen niet zo snel worden afgeleid door wat er verder nog allemaal speelt. Mensen in zo'n netwerk weten wat hen te doen staat en weten tot gezamenlijke besluiten te komen om een gezamenlijk belang te realiseren. In het doel van het netwerk ligt ook direct het gezamenlijke belang besloten.

Configuratie 2: matige overlap in samenstelling, relatief veel bestuurlijke drukte

In een tweede type configuratie overlapt de samenstelling van verschillende netwerken elkaar wel enigszins, maar niet heel sterk. Deze configuraties lijken meer voor te komen in stedelijke regio's zoals de randstad. In die gebieden komt een bestuurder bijvoorbeeld een aantal collega-bestuurders uit het samenwerkingsverband passend onderwijs ook tegen in een stedelijk inter-bestuurlijk overleg over gelijke kansen, en komt diezelfde bestuurder weer andere collega-bestuurders tegen in een netwerk van sterk techniek onderwijs. In dit

type configuraties van gedeeltelijke overlap blijkt het lastiger voor netwerken om tot goed functioneren te komen. Zo kan wat in het ene netwerk speelt doorwerken in een ander netwerk. Gedoe over geld bijvoorbeeld. Coördinatoren en collega-besturen merken dat, zonder dat ze er altijd de vinger op kunnen leggen en zonder dat daar open over wordt gesproken. Ook bestaat de indruk dat het in deze netwerken lastiger is om goede, gezamenlijke besluiten te nemen. Dat zou komen omdat er meer ruimte is voor strategisch gedrag en mensen niet altijd het achterste van hun tong laten zien. Of omdat mensen juist proberen conflicten te vermijden terwijl scherpe discussies nodig kunnen zijn om verder te komen. Daar komt bij dat het in deze configuraties minder duidelijk is wat het gezamenlijke belang is, omdat het verschuift van netwerk naar netwerk. Het ene netwerk richt zich bijvoorbeeld op een deel van het onderwijs in een stadsdeel, in een ander netwerk gaat het om al het onderwijs in de hele stad met omliggende dorpen, en in weer een ander netwerk over een specifiek vraagstuk waar maar een deel van de besturen mee te maken heeft. In deze configuraties maken de omstandigheden het lastiger om netwerken goed te laten functioneren.

Configuratie 3: veel overlap in samenstelling en veel inhoudelijke afstemming

Een derde type configuratie is het spiegelbeeld van het eerste type configuraties. In deze configuraties is de overlap tussen verschillende bestuurlijke netwerken juist heel groot; in verschillende netwerken komen bestuurders voortdurend dezelfde collega bestuurders tegen. Dat lijkt vooral aan de orde in gebieden als Zeeland, Fryslân en Groningen. Ook die netwerken functioneren over het algemeen goed. Het lijkt erop dat bestuurders zich in die situaties terdege realiseren dat zij het met elkaar te doen hebben en dat zij samen verantwoordelijk zijn voor het hele onderwijs in een geografisch gebied. Het inhoudelijke onderwerp van een specifiek netwerk lijkt minder relevant; deze bestuurders zijn samen verantwoordelijk voor alle onderwerpen. Het is ook vooral in die gebieden dat bestuurders hun werk op elkaar af proberen te stemmen met wat zij dakpan- of estafette-vergaderingen noemen. Dat houdt in dat verschillende netwerken een paar keer per jaar hun bijeenkomsten op dezelfde dag, op dezelfde locatie, na elkaar plannen. Als dakpannen, of een estafette. Dat is efficiënt, bijvoorbeeld in termen van reistijd. Bovendien helpt het om inhoudelijke afstemming te realiseren tussen onderwerpen die formeel bij verschillende netwerken thuishoren, maar wel direct met elkaar te maken hebben. In deze configuraties is ook vrij duidelijk wat het gezamenlijke belang is waar men voor staat. Dat is niet zozeer een specifiek doel van een specifiek netwerk, maar betreft het hele onderwijs in een gebied, met alles wat daarbij hoort.

4 VERBINDEN: INTERNATIONAAL PANEL

Dit onderzoek is niet alleen relevant voor bestuurders, netwerk coördinatoren en beleidsmakers in Nederland, maar ook voor de internationale gemeenschap van wetenschappelijke onderzoekers op het gebied van netwerken en organisatie sociaal kapitaal. Om de bevindingen van het onderzoek te plaatsen in het bredere, internationale onderzoeksveld, hebben we, aanvullend op eerdere internationale conferenties, een internationaal panel georganiseerd.

Op 24 november 2025 vond het internationale panel plaats, online via Microsoft Teams, van 17.30 tot 19.00 Nederlandse tijd. In aanwezigheid van de leden van het onderzoeksteam Sietske Waslander, Tim de Leeuw. Edith Hooge en Henno Theisen namen drie panelleden deel aan de bespreking van, en discussie over, de opzet, methoden en bevindingen van het onderzoek:

1. Mevrouw Robin Lemaire PhD, Associate Professor, Department of Public Administration at Louisiana State University. Research focus: managing and governing organizational networks.
2. De heer Professor Alan Daly, Professor, Department of Education Studies at University of California, San Diego. Research focus: leadership, educational policy and change, and social network theory and analysis.
3. De heer Prof. dr. Em. Erik-Hans Klijn (Professor Em. , Department of Public Administration at Erasmus University Rotterdam. Research focus: impact of network management on network performance, the role of trust in complex decision-making in networks, research on Public Private Partnerships, the influence of media attention on complex decision making in networks and branding in public management and governance.

Voorafgaand aan het panel is aan de panelleden ter voorbereiding informatie toegestuurd over de opzet, methoden en bevindingen inclusief vijf vragen:

1. Ten eerste, wat is uw algemene indruk van het onderzoek? Kunt u de zwakke en sterke punten aangeven? Kunt kansen/hiaten beschrijven voor onderzoeksvragen/publicaties, in relatie tot de (onderzoeks)literatuur?
2. Ten tweede, wat betreft hypothese 1, hoe interpreteert u de twee U-vormige relaties tussen de onafhankelijke variabele 'bestuurlijke begrenzing' en de twee afhankelijke variabelen 'onderling vertrouwen' en 'gedeelde visie'? Met welke (onderzoeks)literatuur zou u dit in verband brengen?
3. Ten derde, wat betreft hypothese 2, hoe interpreteert u de U-vormige relatie tussen de onafhankelijke variabele 'overlap regionale netwerken' en de afhankelijke variabele 'onderling vertrouwen'? Met welke (onderzoeks)literatuur zou u dit in verband brengen?

4. Ten vierde, wat hypothese 4 betreft, lijkt de cognitieve dimensie (d.w.z. 'gedeelde visie' en 'informatie-uitwisseling') van het sociaal kapitaal van het netwerk de meeste (positieve) relaties te hebben met de variabelen die de effectiviteit van het netwerk representeren. Dit in tegenstelling tot de relationele dimensie (d.w.z. 'onderling vertrouwen' en 'onderlinge affectiviteit'), waar slechts twee van de relaties (d.w.z. met onderling vertrouwen) positief zijn. Hoe interpreteert u dit verschil tussen deze twee dimensies, dat in contrast lijkt te staan met de (onderzoeks)literatuur over sociaal kapitaal. Met welke theoretische stromingen/perspectieven in de literatuur zou u dit in verband brengen?
5. Ten vijfde een vraag die ook verband houdt met resultaten uit de interviews. We willen graag dieper ingaan op de inhoudelijke betekenis van 'gedeelde visie' en bespreken wat belangrijk is in een gedeelde visie als aspect van sociaal kapitaal in netwerken. Verwijst 'gedeelde visie' naar het feit dat netwerkleiden precies dezelfde inhoudelijke visie delen en onderling scherp hebben wat die gedeelde visie precies inhoudt? Of is het vooral belangrijk dat er überhaupt een 'gedeelde visie' is, ook al is deze inhoudelijk globaal of vaag? Een mogelijke verklaring voor het laatste is dat een gedeelde visie functioneert als een 'boundary object' (Star & Griesemer, 1989); als een manier voor alle partijen om met elkaar in contact te komen en in grote lijnen dezelfde taal te spreken. De vaagheid of algemeenheid van 'gedeelde visie' kan dan juist nuttig zijn. De gedeelde visie functioneert dan als een 'empty signifier', iets waaraan iedereen zijn eigen betekenis kan geven, waardoor het mogelijk wordt om zeer verschillende organisaties met elkaar te verbinden (Sørensen & Torfing, 2005). Hoe interpreteert u de rol en betekenis van 'gedeelde visie'?

Hieronder wordt verslag gedaan van de panelbespreking en -discussie.

Algemeen

De panelleden beoordelen het onderzoek als inhoudelijk sterk, uiterst relevant voor wetenschap en praktijk en veelbelovend, met unieke en rijke data.

Als sterke punten worden gezien: de verzameling van kwantitatieve en kwalitatieve data, de analyses op basis van combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve methoden (*mixed methods*), de specifieke aandacht in het onderzoek voor begrenzing en overlap tussen de netwerken, en de ontwikkeling van meetinstrumenten om bestuurlijk vermogen (organisatie sociaal kapitaal), bestuurlijke prestaties en impact in kaart te brengen.

Als mogelijk zwak punt ziet het panel de veelomvattendheid van het onderzoeksmodel met veel variabelen en onderlinge relaties. De panelleden benadrukken de noodzaak om te focussen op relaties tussen twee (groepen) variabelen, door analytisch-empirisch en theoretisch te verdiepen, waarmee de inhoudelijk toegevoegde waarde van dit onderzoek wordt vergroot en de opbrengsten scherper kunnen worden gepositioneerd.

Een ander zwak punt is zogenaamde same-source-bias (data voor zowel verklarende als uitkomstvariabelen zijn verzameld bij dezelfde respondenten). Een panellid suggereert om deze bias te ondervangen met behulp van onderbouwing op basis van theorie en uitkomsten van eerder onderzoek. Het panel vraagt ook aandacht voor de zogenaamde *perception-bias*. Met name bij het meten van de bestuurlijke prestaties en impact vraagt om een kritische beschouwing.

Positionering en theoretisch kader

Het panel onderstreept dit onderzoek helder en eenduidig theoretisch in te kaderen vanuit *organization social capital*-theorie. Daarnaast ziet het panel aanknopingspunten om vanuit agency- en governancetheorie de bevindingen te analyseren, met name door de kwalitatieve data over het handelen van netwerkcoördinatoren expliciet te betrekken in de analyses. De suggestie wordt gedaan om QCA te gebruiken voor kwalitatieve data-analyse.

Bevindingen

De invloed van ruimtelijke configuratie van de netwerken (begrenzing en overlap) op hun bestuurlijk vermogen is een heel interessante en vernieuwende bevinding. Het panel raadt aan deze resultaten nader uit te werken. De insteek van *boundary-conditions* is een interessante invalshoek hierbij: vaagheid in begrenzing, het ontstaan van begrenzing (emergent) of juist verplichte, voorgeschreven begrenzing lijken van invloed te zijn om het functioneren van de netwerken, en hun effectiviteit en impact.

De U-vormige relaties met vertrouwen en gedeelde visie zijn intrigerend en roepen bij de panelleden veel vragen en hypotheses op. Mogelijke verklaringen liggen in de leeftijd van het netwerk (startfase: hoog vertrouwen, middenfase: teleurstelling, volwassen fase: hernieuwd vertrouwen), netwerk grootte; randstedelijk versus niet-randstedelijk en al dan niet (door de overheid) verplichte samenwerking.

Het panel interpreteert gedeelde visie eensgezind als een 'empty signifier' of 'boundary object': iets waaraan netwerkliden zich kunnen verbinden zonder dat volledige overeenstemming of eenduidigheid nodig is.

Het panel acht het tegelijkertijd interessant om de precieze betekenis van onderling vertrouwen en gedeelde visie nader uit te diepen en te analyseren. Bijvoorbeeld: effectief samenwerken in een regionaal netwerk vereist niet per se wederzijdse sympathie, maar wel een gedeelde oriëntatie op samenwerking. En: de netwerkliden hoeven elkaar niet leuk of aardig te vinden om goed te kunnen samenwerken: "Shared vision is 'finding a way together' 'to work well together, even when you don't entirely like or trust each other'. Shared vision als "something you can align to without exactly sharing the same goals". Ook geeft het panel aan om onderscheid te maken in verschillende soorten vertrouwen: in doelen, processen, systemen, of in personen.

De ingewikkelde relaties tussen de cognitieve en relationele dimensies van organisatie sociaal kapitaal verdienen nadere bestudering, bijvoorbeeld met behulp van een matrix hoog/laag op de relationele dimensie (verticaal) afgezet tegen hoog/laag op de cognitieve dimensie. In dit verband suggereert het panel om het artikel *Collaborative governance theory* van Ansell & Gash uit 2007 opnieuw te bekijken. Dit artikel wordt beschouwd als een klassieke bron over het belang van een gedeelde visie. Op basis van de rijke data van dit onderzoek, mogelijk gecombineerd met onafhankelijke gegevensbronnen uit documenten, zoals missieverklaringen van netwerken, kan met behulp van dit artikel de betekenis, inhoud en rol van een gedeelde visie worden verdiept en theoretisch worden uitgewerkt. Bijvoorbeeld op het vraagstuk wanneer gedeelde visie meer of juist minder van belang is, en waarom: wat is het belang van gedeelde visie bij de verschillende soorten uitdagingen waarmee netwerken worden geconfronteerd (bijv. verdeling van geld versus andere uitdagingen).

Het verband tussen onderling vertrouwen en bestuurlijke prestaties, en tussen gedeelde visie en bestuurlijke prestaties, verdienen een analytische en theoretische *deep dive*. Evenals het verband tussen bestuurlijke prestaties en de impact die het regionale netwerk genereert. Het panel adviseert te focussen op relaties en verbanden tussen (groepen van) variabelen, hierbij passend theoretische te verdiepen en hier afzonderlijke papers over te maken. Ook adviseert het panel om te publiceren over de constructie en validering van de meetinstrumenten.

5 CONCLUSIES

Dit technische onderzoeksrapport vormt de afronding van het derde deelproject van het onderzoek 'Sturen met Ruimte: regionaal bestuur in het onderwijs'. Daarmee is het ook de afronding van het hele onderzoeksproject. Dit onderhavige rapport is nadrukkelijk niet bedoeld als zelfstandig leesbaar onderzoeksverslag. Dit rapport is een aanvulling op een eerder verschenen rapport waarin het empirische deel van het onderzoek gedetailleerd is beschreven (De Leeuw et al., 2025). Dit rapport beschrijft de methoden, technieken en bevindingen van verdiepende analyses

In de voorgaande hoofdstukken deden we verslag van verscheidene analyses, waarbij we langs twee lijnen te werk gingen. In de *eerste lijn* gebruikten we de verzamelde kwantitatieve data om het hele conceptuele model opnieuw te bekijken, en de hypothesen opnieuw te toetsen, met geavanceerde statistische technieken. In § 5.1 beschrijven we de conclusies van deze exercities.

In de *tweede lijn* zochten we antwoorden op vijf aanvullende, verdiepende vragen waarmee we het vorige deelproject afsloten. In § 5.2 komen we op die vragen terug aan de hand van de voortschrijdende inzichten die we tijdens het onderzoek opdeden.

Tot slot keren we in § 5.3 terug naar waar het onderzoek 'Sturen met Ruimte' allemaal mee begon, namelijk het ontwikkelen van een nieuw perspectief op netwerken waarin onderwijsbesturen met elkaar samen werken.

5.1 Onderzoeksvragen en hypothesen

In de eerste analyses van de verzamelde data, zijn de data geanalyseerd op netwerkniveau (N=29) en is vooral gebruik gemaakt van beschrijvende statistieken en correlaties (De Leeuw et al., 2025). Op basis van die uni-variate analyses op netwerkniveau zijn de onderzoeksvragen beantwoord en de hypothesen getoetst (zie Bijlage 1).

In dit rapport deden we verslag van meer geavanceerde statistische analyses die beter gebruik maken van de verzamelde data bij netwerkliden (N=209), recht doen aan het multi-niveau karakter van de data (clustering van netwerkliden in netwerken), en de samenhang van meerdere variabelen tegelijk kunnen toetsen (multivariaat). De multi-level Structural Equation Modelling (SEM) die we gebruikten voor de hoofdresultaten (§ 2.1.3) bieden meer mogelijkheden, zoals het controleren van mogelijke alternatieve verklaringen voor de gevonden resultaten. Daarom worden deze modellen als beter en sterker gezien.

Met deze verdiepende en meer geavanceerde analysetechnieken keken we naar het hele conceptuele model en de onderlinge relaties tussen de concepten. Daarmee toetsen we de hypothesen opnieuw. Daarnaast voerden we een serie andere analyses uit om de houdbaarheid van de bevindingen te controleren. We controleerden op niet-lineaire verbanden voordat we het multi-level SEM model construeerden (§ 2.1.2) en op het multi-level SEM model voerden we vier verschillende robuustheid checks uit (§ 2.1.4).

Hierna baseren we ons steeds op de hoofdresultaten, afkomstig uit het multi-level SEM model en zoals beschreven in § 2.1.3. We beschouwen dit als de meest passende en correcte manier om de data te analyseren. Uit de robuustheid checks blijkt dat alle significante relaties uit het multi-level SEM model standhouden bij het toepassen van andere analysetechnieken. De robuustheid checks laten daarnaast – deels wisselende – additionele significante relaties zien. Dat betekent dat het beschrijven van de hoofdresultaten een conservatieve interpretatie van de bevindingen is; we vermelden alleen verbanden die consequent alle toetsen hebben doorstaan.

De resultaten van de analyses ondersteunen en verdiepen de drie conclusies die we eerder trokken (zie § 5.2 in De Leeuw et al., 2025). De *eerste conclusie* is dat we erin geslaagd zijn kernconcepten omtrent het functioneren van netwerken betrouwbaar te meten. In dit onderzoek kijken we door de lens van de sociaal kapitaal theorie naar het functioneren van regionale sturingsnetwerken. Vanuit dat perspectief gaat het er bij deze netwerken om dat netwerkliden – ondanks eigen belangen en onderlinge concurrentie – tot gezamenlijk handelen weten te komen om een collectief belang te dienen. Omdat empirisch te kunnen onderzoeken, moeten drie kernconcepten op een betrouwbare manier meetbaar worden gemaakt: bestuurlijk vermogen, bestuurlijke prestaties, en impact. We bouwden ten dele voort op bestaande meetinstrumenten en ontwikkelden zelf nieuwe instrumenten. De eerste analyses lieten al zien dat we erin geslaagd zijn betrouwbare meetinstrumenten te ontwikkelen (De Leeuw et al., 2025). De serie geavanceerde statistische analyses waar dit rapport verslag van doet laten opmerkelijk veel overeenstemming in resultaten zien. Dat is in de eerste plaats een indicatie voor de robuustheid van de bevindingen. Daarnaast is het een verdere aanwijzing voor een betrouwbare meting van de concepten.

De *tweede conclusie* is dat bestuurlijk vermogen een cruciale rol speelt in het functioneren van regionale sturingsnetwerken. De resultaten van de verdiepende analyses onderstrepen de conclusies die we eerder trokken. Namelijk dat het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken, als verwacht, samenhangt met hun bestuurlijke prestaties, die op hun beurt samenhangen met de impact die een netwerk weet te realiseren voor leerlingen en studenten.

Voorafgaand aan het empirische onderzoek formuleerden we twee hypothesen:

Hypothese 4: Hoe groter het bestuurlijk vermogen van een regionaal sturingsnetwerk, hoe groter de bestuurlijke prestaties van dat netwerk.

Hypothese 5: Hoe groter de bestuurlijke prestaties van een regionaal sturingsnetwerk, hoe groter de impact van dat netwerk.

Ook met meer geavanceerde statistische technieken worden beide hypothesen bevestigd. Met de verdiepende analyses kunnen we nog iets specifieker zijn. Onderling vertrouwen, het delen van informatie en het delen van een gezamenlijke visie (indicatoren voor bestuurlijk vermogen), dragen er alle drie toe bij dat netwerkleden met elkaar beraadslagen, besluiten nemen en bewaken dat genomen besluiten ook worden nageleefd (indicatoren voor bestuurlijke prestaties). Vooral het delen van een gezamenlijke visie is hierbij relatief belangrijk. Op hun beurt dragen de mate waarin netwerkleden met elkaar beraadslagen, besluiten nemen en bewaken dat genomen besluiten ook worden nageleefd, er alle drie toe bij dat besluiten effectief zijn, effect hebben op onderwijs, en impact hebben voor leerlingen en studenten. Hierbij is vooral relatief belangrijk dat wordt bewaakt dat genomen besluiten ook worden nageleefd.

Als *derde conclusie* formuleerden we dat er geen samenhang is tussen de manier waarop netwerken worden begrensd en hoe ze functioneren, maar dat overlap met andere netwerken er wel toe doet. We constateerden ook dat hoe overlap in samenstelling tussen verschillende netwerken doorwerkt in het functioneren van die netwerken, anders, subtieler en complexer bleek te zijn dan we aanvankelijk dachten.

In dit onderzoek maken we onderscheid tussen drie indicatoren voor de ruimtelijke configuratie van netwerken: begrenzing, overlap in samenstelling en overlap in inhoud (zie Tabel 1.2.b in § 1.2 van dit rapport). In eerdere analyses onderzochten we de samenhang tussen deze drie indicatoren met de indicatoren voor bestuurlijk vermogen los van elkaar (univariaat) (De Leeuw et al., 2025). De verdiepende analyses in dit rapport maken het mogelijk de samenhang van deze indicatoren gelijktijdig te onderzoeken (multivariaat) (zie § 2.1 van dit rapport). Door op deze manier opnieuw, beter, drie hypothesen te toetsen, kunnen we eerdere bevindingen aanscherpen en eerdere conclusies nuanceren en verdiepen.

Hypothese 1: Regionale sturingsnetwerken die zijn begrensd op basis van natuurlijke en locatie-gebonden elementen of sociaal-culturele elementen hebben een groter bestuurlijk vermogen dan regionale sturingsnetwerken die zijn begrensd op basis van administratieve elementen.

Hypothese 1 werd – opnieuw – niet bevestigd. Uit de analyses blijken wel twee andere dingen. Ten eerste hangt de mate waarin een netwerk is geformeerd op basis van de reputatie van leden, samen met het onderlinge vertrouwen tussen netwerkliden en het delen van een gezamenlijke visie. De tweede bevinding verwijst naar bestuurlijke begrenzing van netwerken, of wel de mate waarin een netwerk samenvalt met gemeente- of provinciegrenzen. Voor de samenhang tussen bestuurlijke begrenzing en het bestuurlijk vermogen van netwerken vonden we een U-vormig patroon. Kort gezegd: in netwerken die niet of nauwelijks samenvallen met bestuurlijke grenzen is het onderlinge vertrouwen tussen netwerkliden groot en delen leden in hoge mate een gezamenlijke visie; in netwerken die enigszins samenvallen met bestuurlijke grenzen is het onderlinge vertrouwen tussen netwerkliden relatief laag en delen zij in mindere mate een gezamenlijke visie; en in netwerken die (bijna) helemaal samenvallen met bestuurlijke grenzen is het onderlinge vertrouwen tussen netwerkliden groot en delen leden in hoge mate een gezamenlijke visie.

Hypothese 2: Hoe groter de mate van overlap in samenstelling met andere netwerken, hoe groter het bestuurlijk vermogen van het regionale sturingsnetwerk; maar als de overlap in samenstelling heel groot is, neemt het bestuurlijk vermogen af.

Verrassend genoeg vonden we in eerdere analyses een U-vormige samenhang tussen overlap in samenstelling en indicatoren voor bestuurlijk vermogen die *precies omgekeerd* was aan de vorm die de hypothese noemt (zie ook § 1.3 van dit rapport). De verdiepende analyses die we daarna deden bevestigen dit: in netwerken met weinig overlap in samenstelling is het onderlinge vertrouwen tussen leden relatief groot; in netwerken met enige overlap in samenstelling is het onderlinge vertrouwen tussen leden lager; en in netwerken met heel veel overlap in samenstelling is het onderlinge vertrouwen tussen leden relatief groot. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat hoe groter de overlap in samenstelling tussen verschillende netwerken, hoe meer netwerkliden informatie met elkaar delen.

Hypothese 3: Hoe groter de mate van overlap in bestuurlijke opgaven, hoe groter het bestuurlijke vermogen van het regionale sturingsnetwerk.

In de eerdere (univariate) analyses werd deze hypothese niet bevestigd (zie Bijlage 1). Uit de geavanceerdere (multivariate) analyses blijkt echter dat overlap op inhoud positief samenhangt met alle vier indicatoren van bestuurlijk vermogen. Dat betekent dat – rekening houdend met hoe een netwerk is begrensd, en de mate waarin de samenstelling van het netwerk overlapt met andere netwerken – het bespreken van meer bestuurlijke opgaven samenhangt met meer onderling vertrouwen en onderlinge affectie tussen netwerkliden, een meer delen van een gezamenlijke visie, en meer uitwisseling van informatie. Daarmee wordt de hypothese bevestigd.

De verdiepende analyses zijn aanleiding voor een belangrijke conclusie: de drie indicatoren voor ruimtelijke configuratie – begrenzing, overlap in samenstelling en overlap in inhoud – moeten in onderlinge samenhang worden beschouwd.

5.2 Beantwoording vijf verdiepende onderzoeksvragen

Op basis van de eerste, beschrijvende en univariate analyses in deelproject 2, formuleerden we de volgende vijf onderzoeksvragen voor verdiepende analyses (zie ook § 1.3).

- I. Hoe is overlap in samenstelling tussen regionale sturingsnetwerken van invloed op hun bestuurlijk vermogen?*
- II. Welke strategieën hanteren coördinatoren om met overlap in inhoud om te gaan?*
- III. (Hoe) Zijn die strategieën gerelateerd aan de positie van coördinatoren binnen netwerken?*
- IV. (Hoe) Zijn strategieën van coördinatoren van invloed op het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?*
- V. Hoe is de bestuurlijke dichtheid van de regio waarin regionale sturingsnetwerken actief zijn van invloed op hun bestuurlijk vermogen?*

Tijdens deelproject 3 zijn gaandeweg twee dingen gebleken: ten eerste kunnen we niet alle vragen beantwoorden, en ten tweede moeten de resterende vragen niet los van elkaar, maar in onderlinge samenhang worden gezien.

Onderzoeksvragen II, III en IV kunnen we niet beantwoorden. Een van de bevindingen uit deelproject 2 is dat er binnen netwerken een permanente zoektocht gaande is om te bepalen wat men op welke tafel, in welk netwerk, kan en moet bespreken (zie § 1.3 van dit rapport en De Leeuw et al., 2025). De interviews maakten duidelijk dat netwerk coördinatoren heel verschillende strategieën hanteren om met inhoudelijke overlap om te gaan. Waar de één bewust stuurt op een smalle focus van het netwerk, probeert een ander de inhoudelijke focus juist te verbreden. Bovendien bekleden coördinatoren heel verschillende posities die ten dele samenhangen met de governance, de inrichting en mogelijk ook de financiering van het netwerk. Daarom wilden we in deelproject 3 proberen meer zicht te krijgen op de wisselwerking tussen het handelen van coördinatoren, de governance en inrichting van het netwerk, en het functioneren van het netwerk. Echter, de manier waarop netwerk coördinatoren omgaan met inhoudelijke overlap tussen verschillende netwerken was geen onderwerp op de topic-lijst van de interviews; de mogelijke relevantie bleek pas tijdens de analyses van de interviews. Dat betekent dat specifieke manieren om met inhoudelijke overlap om te gaan weliswaar ter sprake kwamen in de interviews, maar dat er niet consequent naar is gevraagd en niet systematisch op is doorgevraagd. Daardoor is het niet gelukt om op een betrouwbare manier een additionele variabele te construeren voor de strategieën die coördinatoren hanteren om met overlap in

inhoud om te gaan. Dat betekent dat onderzoeksvragen II, III en IV niet kunnen beantwoorden.

Een tweede voortschrijdend inzicht is dat de resterende vragen over overlap in samenstelling, overlap in inhoud en bestuurlijke dichtheid niet los van elkaar, maar juist in onderlinge samenhang gezien moeten worden. Deze verwevenheid bleek eerst uit de member checks zoals we die voor de zomer uitvoerden (zie § 3.2 van dit rapport) en werd daarna nog eens bevestigd in de kwantitatieve analyses (zie § 5.1 van dit rapport).

Bij nader inzien hadden we een andere vraag moeten stellen; namelijk een van de oorspronkelijke onderzoeksvragen (onderzoeksvraag 6):

(Hoe) Beïnvloedt de ruimtelijke configuratie het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?

Een antwoord op die vraag ontwikkelden we in vier opeenvolgende member checks, waarin we stapsgewijs toewerkten naar een interpretatie van bevindingen die in overeenstemming is met de praktijkervaringen van onderwijsbestuurders en netwerk coördinatoren (zie § 3.2). Deze interpretatie is bovendien in overeenstemming met de verdiepende analyses op de kwantitatieve data, die we later uitvoerden. De duiding van de bevindingen uit de kwalitatieve en kwantitatieve data is als volgt samen te vatten.

De ruimtelijke configuratie van een regionaal sturingsnetwerk is een relevante factor voor het functioneren van een netwerk, omdat het een indicatie geeft van de omstandigheden waarin een netwerk bestuurlijk vermogen moet opbouwen. Er is onderscheid te maken tussen drie ruimtelijke configuraties.

Configuratie 1: weinig overlap in samenstelling, veel focus op inhoud

In de eerste configuratie overlapt de samenstelling van een netwerk heel weinig met die van andere netwerken: bestuurders treffen elkaar in één specifiek netwerk. De focus ligt op de inhoud van een afgebakende bestuurlijke opgave, waarin ook het gezamenlijke belang besloten ligt. In deze configuratie is de kans relatief groot dat leden van het netwerk elkaar vertrouwen, tot een gezamenlijke visie komen, beraadslagen, besluiten nemen en bewaken dat genomen besluiten ook worden nageleefd. Op die manier weten deze netwerken impact te realiseren.

Configuratie 2: matige overlap in samenstelling, relatief veel bestuurlijke drukte

Kenmerkend voor een tweede configuratie is dat zowel de samenstelling als de inhoud van verschillende netwerken elkaar wel enigszins, maar niet heel sterk overlappen. Deze configuraties lijken meer voor te komen in stedelijke regio's zoals de randstad. In deze configuratie is het lastiger bestuurlijk vermogen op te bouwen en tot bestuurlijke prestaties te komen. Wat in het ene netwerk tussen bestuurders speelt kan doorwerken in een ander

netwerk en juist in deze netwerken bestaat het risico op voortdurende discussie en een permanente zoektocht om te bepalen welk onderwerp in welke netwerk besproken moet worden. In die omstandigheden is het lastiger onderling vertrouwen tussen netwerk leden op te bouwen en tot een gezamenlijke visie te komen, wat het ook lastiger maakt tot gezamenlijke besluiten te komen en impact te realiseren.

Configuratie 3: veel overlap in samenstelling en veel inhoudelijke afstemming

De derde configuratie is het spiegelbeeld van de eerste: hier is de overlap in samenstelling tussen verschillende bestuurlijke netwerken juist heel groot. Dit lijkt vooral aan de orde in gebieden als Zeeland, Fryslân en Groningen, waar het netwerk samenvalt met provinciegrenzen. In deze configuratie is de bestuurlijke opgave van een specifiek netwerk minder relevant; bestuurders zijn samen verantwoordelijk voor het hele onderwijs in een geografisch gebied. In deze configuratie is de kans relatief groot dat leden van een netwerk elkaar vertrouwen, tot een gezamenlijke visie komen, informatie met elkaar delen, beraadslagen, besluiten nemen en bewaken dat genomen besluiten ook worden nageleefd. Op die manier weten ook deze netwerken impact te realiseren.

De conclusie van het onderzoek 'Sturen met Ruimte' laat zich als volgt samenvatten: Regionale sturingsnetwerken opereren in een ruimtelijke configuratie waarin leden van een netwerk zich op een locatie-gebonden manier tot elkaar verhouden. Die ruimtelijke configuratie hangt samen met het bestuurlijk vermogen dat een netwerk weet op te bouwen, wat op zijn beurt samenhangt met de bestuurlijke prestaties van het netwerk, wat zich op zijn beurt doorvertaalt naar de impact dat een netwerk weet te realiseren.

REFERENTIELIJST

- Birt, L., Scott, S., Cavers, D., Campbell, C. & Walter, F. (2016). Member checking: a tool to enhance trustworthiness or merely a nod to validation? *Qualitative Health Research*, 26(13): 1802 – 1811. DOI: 10.1177/1049732316654870
- Davoudi, S. & Johnson, M. (2024). Preconditions of coordination in regional public organizations. *Public Management Review*, 26(4): 988 – 1022. DOI: 10.1080/14719037.2022.2134915
- Flache, A. & Macy, M.W. (1996). The weakness of strong ties: collective action failure in a highly cohesive group. *Journal of Mathematical Sociology*, 21(1-2): 3 – 28. DOI: 10.1080/022250X.1996.9990172
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S (1989). *Fourth Generation Evaluation*. Newbury Park (CA): Sage Publications.
- Hooge, E.H., Gerritsen, S., Waslander, S., Leeuw, T. De & Theisens, H. (2024). *Delicate verbanden. Over hoe regionale netwerken ‘Samen Opleiden en Professionaliseren’ functioneren in de praktijk*. Tilburg/Utrecht/Den Haag: TIAS School for Business and Society / Oberon Onderzoek en Advies / De Haagse Hogeschool.
- Hooge, E.H., Theisens, H., Veen, H. Van der & Waslander, S. (2022). *De regio als bestuurlijk schaalniveau*. Tilburg/Den Haag: TIAS School for Business and Society / De Haagse Hogeschool.
- Kenis, P. & Provan, K.G. (2009). Towards an exogenous theory of public network performance. *Public Administration*, 87(3): 440-456. DOI: 10.1111/j.1467-9299.2009.01775.x
- Klein, K.J., Dansereau, F. & Hall, R.J. (1994). Levels issues in theory development, data collection and analysis. *The Academy of Management Review*, 19(2): 195 – 229. DOI: 10.2307/258703
- Klein, K.J., Dansereau, F. & Hall, R.J. (1995). On the level: homogeneity, independence, heterogeneity, and interactions in organizational theory. *The Academy of Management Review*, 20(1): 7-9. DOI: 10.5465/AMR.1995.26115286
- Larsen, M. A. & Beech, J. (2014). Spatial theorizing in comparative and international education research. *Comparative Education Review*, 58(2): 191 – 214. DOI: 10.1086/675499
- Leeuw, T. de, Gerritsen, S., Waslander, S., Theisens, H.C. & Hooge, E.H. (2025). *Regionale sturingsnetwerken in het Nederlandse onderwijs*. Hoe ruimtelijke configuraties van regionale sturingsnetwerken van invloed zijn op hun bestuurlijk vermogen, bestuurlijke prestaties, en impact. Tilburg: TIAS School for Business and Society.
- Lind, J. T. & Mehlum, H. (2010). With or without U? The appropriate test for a U-shaped relationship. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 72(1), 109–118.
- Miles, M.B., Huberman, A.M. & Saldaña, J. (2014). *Qualitative Data Analysis*. A Methods Sourcebook. Third Edition. Los Angeles (CA): Sage Publishing.
- Nilsson, M. & Mattes, J. (2015). The spatiality of trust: factions influencing the creation of trust and the role of face-to-face contacts. *European Management Journal*, 33(4): 230 – 244. DOI: 10.106/j.emj.2015.01.002

- Oord, S. van den, Kenis, P., Raab, J. & Cambré, B. (2023). Modes of network governance revisited: Assessing their prevalence, promises, and limitations in the literature. *Public Administration Review*, 83(6): 1564 – 1598. DOI: 10.1111/puar.13736
- Osborn, R.N., Hunt, J.G. & Jauch, L.R. (2022). Toward a contextual theory of leadership. *The Leadership Quarterly*, 13(6): 797 – 837. DOI: 10.1016/S1048-9843(02)00154-6
- Pillai, K.G., Hodgkinson, G., Kalyanaram, G. & Nair, S.R. (2017). The negative effects of social capital in organizations: a review and extension. *International Journal of Management Reviews*, 19(1): 97 – 124. DOI: 10.1111/ijmr.12085
- Provan, K.G. & Kenis, P. (2008). Modes of network governance: structure, management, and effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2): 229 – 257. DOI: 10.1093/jopart/mum015
- Robertson, S.L. (2009). ‘Spatialising’ the sociology of education: stand-points, entry-points and vantage-points. In: Ball, S., Apple, M. & Gandin, L. (eds). *Handbook of Sociology of Education*. London: Routledge.
- Shrestha, M. (2018). Network structure, strength of relationships, and communities’ success in project implementation. *Public Management Review*, 78(2): 177 – 330. DOI: 10.1111/puar.12787
- Strindlund, L., Dahlgren, M.A. & Ståhl, C. (2021). When cooperation turns ugly: exploring the dark side of social capital. *Qualitative Research in Organizations and Management*, 17(5): 1 – 18. DOI: 10.1108/QROM-01-2020-1884
- Theisens, H.C. & Veen, H. Van der (2022). *Luik I. De regio als bestuurlijk schaalniveau; Literatuurstudie*. In: Hooge, E.H. et al., (2022). *De regio als bestuurlijk schaalniveau*. Tilburg/Den Haag: TIAS School for Business and Society / De Haagse Hogeschool.
- Thomas, D.R. (2017). Feedback from research participants: are member checks useful in qualitative research? *Qualitative Research in Psychology*, 14(1): 23-41. DOI: 10.1080/14780887.2016.1219435
- Waslander, S. (2022). *Luik II. De regio als bestuurlijk schaalniveau; Analyse van het beleidsdiscours*. In: Hooge, E.H. et al., (2022). *De regio als bestuurlijk schaalniveau*. Tilburg/Den Haag: TIAS School for Business and Society / De Haagse Hogeschool

Bijlage 1: Samenvatting deelproject 2

Beantwoording onderzoeksvragen en onderliggende hypothesen uit deelproject 2 (De Leeuw et al., 2025)

Onderzoeksvraag 1. Hoe en waartoe vormen de rijksoverheid en onderwijsbesturen regionale sturingsnetwerken?

Conclusie: Vraagstukken die alleen samen met anderen opgelost kunnen worden vormen de belangrijkste reden voor onderwijsbesturen om zich aan te sluiten bij regionale netwerken. Ook het verwerven van extra financiering, menskracht en kennis, en het gegeven dat vraagstukken sectoroverstijgend zijn, zijn redenen waarom onderwijsbesturen in netwerken participeren. Netwerken ontwikkelen zich organisch waardoor vaak niet eenduidig is hoe lang ze precies bestaan of hoe groot ze precies zijn. Netwerken hebben meer te maken met wisselingen in mensen dan met wisselingen in organisaties die in het netwerk participeren. De meeste coördinatoren constateren dat die wisselingen de ontwikkeling van het netwerk kunnen vertragen en verstoren.

Onderzoeksvraag 2. (Hoe) Varieert de ruimtelijke configuratie van regionale sturingsnetwerken en hoe komt dat?

Conclusie: De ruimtelijke configuratie van regionale sturingsnetwerken varieert. Voor netwerkliden zijn bestuurlijke indelingen het meest relevant element bij het begrenzen van netwerken. Dat is ongeacht het thema van de netwerken. Tegelijkertijd geven coördinatoren aan dat thema-specifieke overwegingen een rol spelen, zoals locatie-gebonden bedrijvigheid voor netwerken onderwijsinnovatie, en de vorming van onderwijsregio's voor netwerken professionalisering.

Netwerkliden ervaren de overlap in samenstelling tussen verschillende netwerken, en de overlap in onderwerpen binnen hetzelfde netwerk, gemiddeld als middelmatig groot. Coördinatoren zien een vrij grote tot grote overlap in samenstelling tussen verschillende netwerken. Die overlap vereist afstemming tussen netwerken, en roept bij herhaling de vraag op wat binnen welk netwerk besproken kan en moet worden.

Onderzoeksvraag 3. (Hoe) Varieert het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?

Conclusie: Netwerkliden schatten het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken hoog in. Dat geldt zowel voor het uitwisselen van informatie als voor het delen van een gezamenlijke visie; twee onderdelen van de cognitieve dimensie van bestuurlijk vermogen. Leden geven ook een hoge waarde aan onderling vertrouwen; een onderdeel van de relationele dimensie van bestuurlijk vermogen. Netwerken lijken hierin relatief weinig van elkaar te verschillen en ook het thema van het netwerk lijkt geen verschil te maken.

Coördinatoren gebruiken verschillende woorden om de onderlinge verhoudingen in een netwerk te typeren en schetsen daarmee een genuanceerder beeld. Hoewel alle coördinatoren onderschrijven dat hun netwerk een gezamenlijke visie heeft, wijzen ze er ook op dat zo'n visie vaak vaag en algemeen is opdat iedereen zich erin kan vinden.

Onderzoeksvraag 4. (Hoe) Variëren de bestuurlijke prestaties van regionale sturingsnetwerken?

Conclusie: Netwerkliden schatten de bestuurlijke prestaties van regionale sturingsnetwerken hoog in. Dat geldt voor beraadslagen, het nemen van besluiten en bewaken dat besluiten worden nageleefd.

De interviews illustreren opnieuw hoe belangrijk de rol van coördinatoren is, wat allemaal vooraf en gepaard gaat met het nemen van besluiten, en dat het op één lijn krijgen van de leden vaak geen sinecure is. Om te bewaken of besluiten worden nageleefd, gaat het volgens coördinatoren vooral om 'een cultuur van afspreken en aanspreken'. Wat dat in de praktijk betekent verschilt tussen netwerken en kent een aantal gradaties: van vertrouwen zonder controle, via 'het gesprek aangaan', tot daadwerkelijk 'aanspreken' met de mogelijkheid van consequenties.

Onderzoeksvraag 5. (Hoe) Varieert de impact die regionale sturingsnetwerken realiseren?

Conclusie: Netwerkliden schatten de impact van regionale sturingsnetwerken hoog in. Dat geldt zowel voor de effectiviteit van de besluiten, de impact op het onderwijs in het algemeen, als de impact op leerlingen en studenten. Leden van netwerken onderwijsinnovatie schatten de impact van het netwerk voor leerlingen en studenten het hoogst in; leden van netwerk zorgvraagstukken schatten die impact iets lager is. Coördinatoren wijzen erop dat de doelen van een netwerk vaak zo breed en ruim geformuleerd zijn, dat een netwerk daar al snel aan bijdraagt. Bovendien is de impact van het netwerk vaak (heel) lastig te bepalen, juist omdat netwerken zich richten op vraagstukken die niet eenvoudig of door één partij zijn op te lossen. Niettemin zijn er concrete voorbeelden van wat netwerken voor leerlingen en studenten hebben gerealiseerd.

Onderzoeksvraag 6. (Hoe) Beïnvloedt de ruimtelijke configuratie het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?

Hypothese 1: Regionale sturingsnetwerken die zijn begrensd op basis van natuurlijke en locatie-gebonden elementen of sociaal-culturele elementen hebben een groter bestuurlijk vermogen dan regionale sturingsnetwerken die zijn begrensd op basis van administratieve elementen.

Conclusie: **In tegenstelling tot deze hypothese**, hangt het bestuurlijk vermogen van regionale netwerken niet samen met de elementen die een rol spelen bij het begrenzen van netwerken. Tegelijkertijd is geografische afstand binnen alle typen netwerken relevant en zijn er indicaties dat bestuurlijke indelingen een verschillende rol spelen voor netwerken binnen verschillende thema's.

Hypothese 2: Hoe groter de mate van overlap in samenstelling met andere netwerken, hoe groter het bestuurlijk vermogen van het regionale sturingsnetwerk; maar als de overlap in samenstelling heel groot is, neemt het bestuurlijk vermogen af.

Conclusie: **In tegenstelling tot de hypothese**, wordt het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken kleiner naarmate de overlap in samenstelling met andere netwerken groter is; bovendien lijkt voor onderling vertrouwen en informatie uitwisseling weliswaar sprake van een U-vormige samenhang, maar **precies omgekeerd** aan de vorm die de hypothese noemt.

Hypothese 3: Hoe groter de mate van overlap in bestuurlijke opgaven, hoe groter het bestuurlijke vermogen van het regionale sturingsnetwerk.

Conclusie: Deze hypothese wordt **niet bevestigd**. Coördinatoren hanteren verschillende strategieën om met overlap in bestuurlijke opgaven om te gaan: variërend van bewust de focus beperken tot één onderwerp, via pragmatische werkwijzen, tot er bewust op sturen dat eenzelfde netwerk meerdere opgaven bespreekt en eenzelfde opgave in meerdere netwerken aan de orde komt.

Onderzoeksvraag 6. (Hoe) Beïnvloedt de ruimtelijke configuratie het bestuurlijk vermogen van regionale sturingsnetwerken?

Conclusie: De drie hypothesen die we op basis van eerder onderzoek formuleerden werden geen van alle bevestigd. Tegelijkertijd zijn er indicaties dat de ruimtelijke configuratie van regionale sturingsnetwerken wel doorwerkt in het bestuurlijk vermogen. Die invloed verloopt anders, subtieler en mogelijk complexer dan gedacht. Ten eerste lijken verschillende manieren om grenzen van een netwerk te bepalen een verschillende rol te spelen voor netwerken binnen verschillende thema's (bv reputationele grenzen hangen positief samen met onderling vertrouwen voor netwerken professionalisering, maar negatief voor netwerken onderwijsinnovatie). Ten tweede vinden we lagere waarden voor bestuurlijk vermogen naarmate leden van het netwerk ook in meer andere netwerken met elkaar samenwerken. Bovendien zien we voorzichtige indicaties dat overlap in samenstelling een U-vormige samenhang heeft met onderling vertrouwen en informatie uitwisselen, maar die U-vorm is precies omgekeerd aan wat we hadden verwacht. Ten derde lijkt ook de overlap in bestuurlijke opgaven verschillend uit te pakken voor het bestuurlijk vermogen van netwerken binnen verschillende thema's (negatief voor netwerken onderwijsinnovatie, positief voor de andere netwerken).

De interviews met coördinatoren wijzen op een aantal mechanismen die kunnen helpen deze resultaten te duiden. Zo merken coördinatoren dat discussies in andere netwerken doorwerken in het eigen netwerk, op manieren die voor hen lang niet altijd duidelijk zijn. Ze observeren ook dat netwerkleden onderlinge confrontaties vermijden omdat ze ook in andere netwerken met elkaar samenwerken, en zien dat dat de kwaliteit van besluitvorming niet altijd ten goede komt. Coördinatoren hanteren verschillende strategieën om met overlappende netwerken om te gaan: van bewust de focus beperken, tot bewust de focus verbreden.

Onderzoeksvraag 7. (Hoe) Beïnvloedt het bestuurlijk vermogen de bestuurlijke prestaties van regionale sturingsnetwerken?

Hypothese 4: Hoe groter het bestuurlijk vermogen van een regionaal sturingsnetwerk, hoe groter de bestuurlijke prestaties van dat netwerk.

Conclusie: De hypothese wordt ten dele **bevestigd**: voor alle netwerken samen zijn zeven van de twaalf correlaties positief en significant en zijn er geen negatieve significante correlaties. De manier waarop bestuurlijk vermogen bijdraagt aan bestuurlijke prestaties lijkt ten dele samen te hangen met het thema van het netwerk. Voor netwerken professionalisering is de samenhang tussen bestuurlijk vermogen en bestuurlijke prestaties het meest duidelijk; netwerken onderwijsinnovatie wijken hier enigszins van af. Dat komt ten dele door het karakter van Bèta Challenge netwerken, waar ten opzichte van andere netwerken sprake is van veel onderling vertrouwen en veel informatie-uitwisseling, terwijl er door het type samenwerking veel minder besluiten worden genomen.

Onderzoeksvraag 7. (Hoe) Beïnvloedt het bestuurlijk vermogen de bestuurlijke prestaties van regionale sturingsnetwerken?

Conclusie: Goede onderlinge relaties, een gezamenlijke visie, en het uitwisselen van informatie versterken elkaar. Bovendien dragen ze bij aan het vinden van consensus tussen netwerkleden. Dat is nodig om, ondanks tegengestelde belangen en onderlinge concurrentie, tot gezamenlijk bestuurlijk handelen te komen, ofwel gezamenlijk besluiten te nemen. Coördinatoren zien dat gezamenlijk besluiten nemen vooral lastig is als het verdelen van hulpbronnen het karakter krijgt van een nul-som spel, bijvoorbeeld bij euro's die maar één keer besteed kunnen worden. In verscheidene netwerken is het verdelen van budgetten dan ook een lastig onderwerp.

Onderzoeksvraag 8. (Hoe) Beïnvloeden bestuurlijke prestaties de impact die regionale sturingsnetwerken realiseren?

Hypothese 5: Hoe groter de bestuurlijke prestaties van een regionaal sturingsnetwerk, hoe groter de impact van dat netwerk.

Conclusie: De hypothese wordt **bevestigd**: voor alle netwerken bij elkaar zijn zeven van de negen correlaties positief en significant terwijl er geen negatieve significante correlaties zijn. Voor netwerken professionalisering en zorgvraagstukken lijken bestuurlijke prestaties een voorwaarde om impact voor leerlingen en studenten te realiseren. Voor netwerken onderwijsinnovatie lijkt dat in mindere mate het geval.

Onderzoeksvraag 8. (Hoe) Beïnvloeden bestuurlijke prestaties de impact die regionale sturingsnetwerken realiseren?

Conclusie: Regionale sturingsnetwerken die volgens netwerkliden beter in staat zijn om bestuurlijk te presteren – door te beraadslagen, gezamenlijke besluiten te nemen, en te bewaken dat besluiten worden nageleefd – realiseren volgens die leden ook meer impact voor leerlingen en studenten. Dat geldt met name voor netwerken professionalisering en zorgvraagstukken. Leden van de netwerken onderwijsinnovatie schatten de impact die ze hebben op leerlingen en studenten het hoogst in (zie § 4.5), maar juist voor deze netwerken hangt die impact volgens netwerkliden het minst samen met de bestuurlijke prestaties van het netwerk. Coördinatoren van netwerken zorgvraagstukken wijzen op specifieke kwesties om voor hun doelgroep impact te realiseren. Deze netwerken hebben een wettelijke taak uit te oefenen in een geografisch afgebakend gebied. Daardoor hebben deze netwerken te maken met ‘grensverkeer’ van leerlingen en studenten die in het gebied van het ene netwerk wonen en in het gebied van een ander netwerk naar school gaan. Om impact voor leerlingen en studenten te realiseren, is afstemming met naburige netwerken nodig om ‘over netwerken heen’ te werken.

Bijlage 2: Operationalisatie tabel

Finale operationalisaties onderzoeksproject Sturen met Ruimte; regionaal bestuur in het onderwijs. Zie Tabel 3.1.2, Tabel 3.1.3, Tabel 3.1.4 en Tabel 3.1.5 in De Leeuw et al., 2025; en zie Bijlage I in De Leeuw et al., 2025 voor details over de constructie.

Operationalisatie concept **Ruimtelijke configuratie** enquête

Concept	--> Dimensies	--> Indicatoren	--> Sub-indicatoren/schalen	--> Vragen/items
Ruimtelijke configuratie	Begrenzing	Begrenzing samenstelling netwerk	BSN1 Mate van natuurlijke begrenzing van de samenstelling van het netwerk	Natuurlijke grenzen bepalen de samenstelling van [netwerknaam] (denk aan een rivier, een overgang van zand naar klei, stedelijk naar landelijk gebied, of andere natuurlijke grenzen).
			BSN2 Mate van sociaal-culturele begrenzing van de samenstelling van het netwerk	De samenstelling van [naam netwerk] loopt langs sociaal-culturele lijnen (denk aan levensovertuiging/religie, inhoudelijke visie, taal/dialect, binding aan de streek, identiteit).
			BSN3 Mate van reputationele begrenzing van de samenstelling van het netwerk	De samenstelling van [naam netwerk] is bepaald op basis van de reputatie van de aangesloten leden.
			BSN4 Mate van bestuurlijke begrenzing van de samenstelling van het netwerk	De samenstelling van [netwerknaam] is gebaseerd op bestuurlijke indelingen (denk aan gemeente, provincie, arbeidsmarktregio, zorgregio, <i>economic board</i>).
	Overlap	Overlap regionale onderwijsnetwerken	ORO1 Mate van overlap tussen regionale onderwijsnetwerken	Ik kom de meerderheid van de leden van [naam netwerk] ook tegen in: [dropdown menu] geen leden van [naam netwerk] kom ik tegen in andere netwerken; 1 ander netwerk; 2 andere netwerken; 3 andere netwerken; 4 andere netwerken; 5 andere netwerken; 6 andere netwerken; 7 andere netwerken; 8 andere netwerken; 9 andere netwerken; 10 andere netwerken of meer

			ORO2 Mate van overlap in onderwerpen binnen regionale onderwijsnetwerken	Wordt er in [naam netwerk] samengewerkt rondom meerdere onderwerpen of vraagstukken? <i>(wilt u 1 antwoordcategorie aanvinken?)</i> [Dropdownmenu van 'Dat weet ik niet', 'Nee, er wordt rondom 1 onderwerp of vraagstuk samengewerkt' tot 'Ja, aan tien of meer onderwerpen of vraagstukken' en 'Ja, aan vijftien of meer onderwerpen of vraagstukken.]
			ORO3 Mate van overlap in (niet aanvankelijke) onderwerpen binnen regionale onderwijsnetwerken	Wordt er in uw [naam netwerk] ook rondom andere onderwerpen of vraagstukken samengewerkt dan waar het aanvankelijk voor is opgericht? - Dat weet ik niet (Nagenoeg) nooit - Heel zelden - Zelden - Soms - Vaak - Heel vaak (Nagenoeg) altijd Indien u 'zelden', 'soms', 'vaak', 'heel vaak' of '(nagenoeg) altijd' heeft ingevuld, rondom welke andere onderwerpen wordt er samengewerkt? - Open antwoord

Operationalisatie concept **Bestuurlijk vermogen** enquête

Concept	--> Dimensies	--> Indicatoren	--> Sub-indicatoren/schalen	--> Vragen/items
Bestuurlijk vermogen: intern netwerk sociaal kapitaal Cronbach's alpha: .93	Relationele dimensie Cronbach's alpha: .89	Onderling vertrouwen	OV In hoeverre is er onderling vertrouwen tussen netwerkleden	1. De leden van [naam netwerk] kunnen op elkaar rekenen. 2. De leden van [naam netwerk] geven blijk van een hoge mate van integriteit. 3. De leden van [naam netwerk] gaan met elkaar om op basis van vertrouwen en respect.
		Onderlinge affectiviteit Cronbach's alpha: .87	OA In hoeverre is er affectieve netwerktoewijding onder netwerkleden	1. De leden van [naam netwerk] voelen zich 'onderdeel van de familie' binnen [naam netwerk]. 2. De leden van [naam netwerk] voelen zich emotioneel betrokken bij elkaar. 3. De leden van [naam netwerk] voelen zich verbonden met elkaar.
	Cognitieve dimensie Cronbach's alpha: .89	Gedeelde visie Cronbach's alpha: .90	CA1 In hoeverre hebben netwerkleden een gedeelde visie	1. De leden van [naam netwerk] delen dezelfde visie voor [naam netwerk]. 2. De leden van [naam netwerk] hebben een gezamenlijk beeld van waar [naam netwerk] naar streeft. 3. De leden van [naam netwerk] verbinden zich aan de doelen van [naam netwerk]. 4. De leden van [naam netwerk] zien zichzelf als deelgenoot in het bepalen van de koers van [naam netwerk].
		Informatie-uitwisseling Cronbach's alpha: .87	CA2 In hoeverre wisselen netwerkleden onderling informatie uit	De leden van [naam netwerk]... • delen ideeën met elkaar • vinden onderling kennisdelen vanzelfsprekend • delen <i>geen</i> kennis met elkaar

Operationalisatie concept **Bestuurlijke prestaties** enquête

Concept	--> Dimensies	--> Indicatoren	--> Sub-indicatoren/schalen	--> Vragen/items
Bestuurlijke prestaties Cronbach's alpha: .95	Het nemen van besluiten	Beraadslaging besluiten Cronbach's alpha: .86	BN1 In hoeverre wordt er beraadslaagd tussen leden van het netwerk om tot besluiten te komen.	In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? 1. De leden van [naam netwerk] spreken met elkaar over voor- en nadelen van te nemen beslissingen. 2. De leden van [naam netwerk] beraadslagen over de verschillende belangen die spelen bij een te nemen besluit. 3. Bij de bespreking van een te nemen besluit worden de verschillende perspectieven van de leden van [naam netwerk] expliciet doorgenomen.
	Cronbach's alpha: .78	Besluiten nemen Cronbach's alpha: .70	BN2 In hoeverre neemt het netwerk besluiten	In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? 1. [Naam netwerk] is vooral gericht op uitwisseling en niet op het nemen van besluiten. 2. Besprekingen bij [naam netwerk] leiden niet tot besluiten.
	Naleving bewaken Cronbach's alpha: .91		NBB In hoeverre bewaakt [naam netwerk] of besluiten worden uitgevoerd door de (organisaties van) de leden.	In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? 1. [Naam netwerk] bewaakt of besluiten worden uitgevoerd. 2. [Naam netwerk] volgt of beslissingen daadwerkelijk worden geïmplementeerd. 3. [Naam netwerk] houdt goed oog op het gevolg geven aan genomen beslissingen. 4. [Naam netwerk] heeft scherp in beeld of actie wordt ondernomen om besluiten uit te voeren.

Operationalisatie concept **Impact enquête**

Concept	--> Dimensies	--> Indicatoren	--> Sub-indicatoren/schalen	--> Vragen/items
Impact	Effectiviteit netwerk beslissing	Effectiviteit Besluit Cronbach's alpha: .91	EB Effectiviteit netwerk beslissing	In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? 1. De besluiten van [naam netwerk] dragen bij aan het realiseren van de doelen van [naam netwerk]. 2. De besluiten van [naam netwerk] zijn effectief. 3. Wat mij betreft zou [naam netwerk] opnieuw dezelfde beslissingen nemen. 4. Voor wat we willen bereiken neemt [naam netwerk] de juiste beslissingen. 5. De besluiten van [naam netwerk] zijn doeltreffend.
	Effect op onderwijs	Effect onderwijs	EO Effect op onderwijs	Hoe ervaart u over het algemeen het effect van de besluiten van [naam netwerk] op het onderwijs? (zeer negatief — zeer positief 7pnts).
	Impact op leerlingen en studenten	Impact besluit Cronbach's alpha: .93	IB Impact op leerlingen en studenten	In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? 1. De besluiten van [naam netwerk] dragen uiteindelijk bij aan het leren van leerlingen/studenten. 2. De besluiten van [naam netwerk] maken het verschil voor goed onderwijs. 3. De besluiten van [naam netwerk] worden toegepast om onderwijs te verbeteren. 4. De besluiten van [naam netwerk] worden toegepast voor de ontwikkeling van leerlingen/studenten. 5. De besluiten van [naam netwerk] dragen uiteindelijk bij aan goed onderwijs.

Bijlage 3: Syntax en Resultaten tabellen multi-level SEM

Beschrijvende statistieken en Spearman correlaties

Variable	Obs	Mean	Std. dev.	Min	Max
BSN1	209	2.966507	1.755165	1	7
BSN2	209	2.952153	1.865065	1	7
BSN3	209	2.555024	1.556032	1	6
BSN4	209	5.043062	1.644648	1	7
OverlapRO1_R	209	2.334928	1.448731	0	10
OverlapRO2~c	173	2.040462	1.650787	0	12
WisOrg	208	2.826923	1.538192	1	7
WisGez	208	3.8125	1.638438	1	7
OnderlingV~n	209	5.446571	.9043108	2	7
OnderlingA~e	209	4.239234	1.121456	1	7
Cognitief~t1	209	5.032297	.9857019	2	7
Cognitief~t2	209	5.489633	1.0357	2	7
BesluitN1	208	5.419872	.9597316	2	7
BesluitN2	209	4.545455	1.282872	1	7
NBB	208	4.766827	1.016331	2	7
ImpactBesl~t	208	5.270192	.9905232	1	7
EffectBesl~t	208	4.96274	1.013517	1.6	7
EffectOnde~s	209	5.301435	.9198912	2	7
Dsectorpo	209	.5358852	.499908	0	1
Dsectorvo	209	.2870813	.4534861	0	1
Dsectormbo	209	.1770335	.3826135	0	1

Number of observations = 172																					
	BSN1	BSN2	BSN3	BSN4	Over~1_R	Ove~2_Rc	WisOrg	WisGez	Onderl~n	Onderl~e	Cogni~t1	Cogni~t2	Beslu~N1	Beslu~N2	NBB	Impact~t	Effect~t	Effect~s	Dsect~po	Dsect~vo	Dsect~bo
BSN1	1.0000																				
BSN2	0.2257*	1.0000																			
BSN3	0.0478	0.3354*	1.0000																		
BSN4	0.0196	-0.1881*	-0.1536*	1.0000																	
OverlapR01_R	0.0302	0.1447	0.0453	0.1065	1.0000																
OverlapR02~c	-0.0407	-0.0214	0.1631*	-0.0154	0.2283*	1.0000															
WisOrg	0.0703	0.1585*	0.1848*	0.0568	0.0981	0.0135	1.0000														
WisGez	0.0321	0.1422	0.1257	0.1199	0.0838	0.0267	0.5525*	1.0000													
OnderlingV~n	-0.0623	0.0667	0.2181*	-0.1152	-0.1541*	0.0846	-0.3139*	-0.2409*	1.0000												
OnderlingA~e	-0.1508*	0.0896	0.1815*	-0.1848*	-0.1258	0.2109*	-0.1709*	-0.1855*	0.6543*	1.0000											
Cognitief~t1	-0.1301	0.0798	0.2106*	-0.1395	-0.1671*	0.1265	-0.2002*	-0.1974*	0.6746*	0.6212*	1.0000										
Cognitief~t2	-0.0672	-0.0158	0.1299	-0.1288	-0.2307*	0.0679	-0.2140*	-0.1866*	0.6787*	0.5253*	0.5184*	1.0000									
BesluitN1	-0.0611	0.0372	0.0645	0.0187	-0.0710	0.0711	-0.2755*	-0.2621*	0.4919*	0.3408*	0.4347*	0.3628*	1.0000								
BesluitN2	0.0117	-0.0543	0.0081	0.1052	-0.0689	0.0939	-0.2135*	-0.2119*	0.2724*	0.1748*	0.3484*	0.0572	0.4285*	1.0000							
NBB	-0.0393	0.0546	0.1376	-0.0490	0.0795	0.2033*	-0.0804	-0.1831*	0.4662*	0.4314*	0.5505*	0.3036*	0.5049*	0.5039*	1.0000						
ImpactBesl~t	-0.1007	0.0677	0.1507*	-0.1076	-0.0448	0.1988*	-0.2471*	-0.2358*	0.5218*	0.4917*	0.6181*	0.3735*	0.4412*	0.3090*	0.5619*	1.0000					
EffectBesl~t	-0.0310	0.0155	0.1615*	0.0289	-0.0249	0.1920*	-0.2139*	-0.2197*	0.5832*	0.4974*	0.6518*	0.3836*	0.6123*	0.4826*	0.6918*	0.6709*	1.0000				
EffectOnde~s	-0.1145	0.0083	0.1922*	-0.0182	0.0067	0.2216*	-0.1796*	-0.1342	0.4640*	0.4525*	0.6087*	0.3311*	0.5209*	0.3835*	0.5879*	0.6889*	0.7501*	1.0000			
Dsectorpo	-0.1325	0.1768*	0.1918*	-0.0755	0.1811*	0.1976*	-0.0142	0.0275	0.0507	0.0749	0.2474*	-0.0895	0.0630	0.1655*	0.2276*	0.2324*	0.1882*	0.2968*	1.0000		
Dsectorvo	0.0354	-0.1941*	-0.2169*	-0.0430	-0.3258*	-0.2102*	-0.1134	-0.1169	0.1116	-0.0252	-0.0886	0.2477*	0.0255	-0.1312	-0.1846*	-0.1511*	-0.1907*	-0.2368*	-0.6802*	1.0000	
Dsectormbo	0.1301	0.0009	0.0085	0.1492*	0.1519*	-0.0070	0.1532*	0.1032	-0.1984*	-0.0673	-0.2162*	-0.1780*	-0.1122	-0.0591	-0.0764	-0.1224	-0.0180	-0.1043	-0.4912*	-0.3044*	1.0000

Syntax: Bestuurlijk Vermogen (Model 1)

gsem

```
(WisOrg -> OnderlingVertrouwen, ) (WisOrg -> OnderlingAffectie, ) (WisOrg ->
CognitiefAspect1, ) (WisOrg -> CognitiefAspect2, )
(WisGez -> OnderlingVertrouwen, ) (WisGez -> OnderlingAffectie, ) (WisGez ->
CognitiefAspect1, ) (WisGez -> CognitiefAspect2, )
(OverlapRO1_R_sq -> OnderlingVertrouwen, ) (OverlapRO1_R_sq -> OnderlingAffectie, )
(OverlapRO1_R_sq -> CognitiefAspect1, ) (OverlapRO1_R_sq -> CognitiefAspect2, )
(BSN4_sq -> OnderlingVertrouwen, ) (BSN4_sq -> OnderlingAffectie, ) (BSN4_sq ->
CognitiefAspect1, ) (BSN4_sq -> CognitiefAspect2, )
(BSN2 -> OnderlingVertrouwen, ) (BSN2 -> OnderlingAffectie, ) (BSN2 -> CognitiefAspect1, )
(BSN2 -> CognitiefAspect2, )
(BSN3 -> OnderlingVertrouwen, ) (BSN3 -> OnderlingAffectie, ) (BSN3 -> CognitiefAspect1, )
(BSN3 -> CognitiefAspect2, )
(BSN4 -> OnderlingVertrouwen, ) (BSN4 -> OnderlingAffectie, ) (BSN4 -> CognitiefAspect1, )
(BSN4 -> CognitiefAspect2, )
(OverlapRO1_R -> OnderlingVertrouwen, ) (OverlapRO1_R -> OnderlingAffectie, )
(OverlapRO1_R -> CognitiefAspect1, ) (OverlapRO1_R -> CognitiefAspect2, )
(OverlapRO2_Rc -> OnderlingVertrouwen, ) (OverlapRO2_Rc -> OnderlingAffectie, )
(OverlapRO2_Rc -> CognitiefAspect1, ) (OverlapRO2_Rc -> CognitiefAspect2, )
(BSN1 -> OnderlingVertrouwen, ) (BSN1 -> OnderlingAffectie, ) (BSN1 -> CognitiefAspect1, )
(BSN1 -> CognitiefAspect2, )
(M1[Netwerkid] -> OnderlingVertrouwen, ) (M1[Netwerkid] -> OnderlingAffectie, )
(M1[Netwerkid] -> CognitiefAspect1, ) (M1[Netwerkid] -> CognitiefAspect2, ),
covstruct(_lexogenous, diagonal) latent(M1 ) nocapslatent
```

Resultaten: Bestuurlijk Vermogen (Model 1)

Fitting fixed-effects model:

Iteration 0: Log likelihood = -860.54267

Iteration 1: Log likelihood = -860.54267

Refining starting values:

Grid node 0: Log likelihood = -853.51101

Fitting full model:

Iteration 0: Log likelihood = -853.51101 (not concave)

Iteration 1: Log likelihood = -852.49411

Iteration 2: Log likelihood = -842.28416

Iteration 3: Log likelihood = -841.01293

Iteration 4: Log likelihood = -840.68772

Iteration 5: Log likelihood = -840.68472

Iteration 6: Log likelihood = -840.68471

Generalized structural equation model

Number of obs = 172

Response: OnderlingVertrouwen

Family: Gaussian

Link: Identity

Response: OnderlingAffectie
 Family: Gaussian
 Link: Identity

Response: CognitiefAspect1
 Family: Gaussian
 Link: Identity

Response: CognitiefAspect2
 Family: Gaussian
 Link: Identity

Log likelihood = -840.68471

(1) [OnderlingVertrouwen]M1[Netwerkid] = 1

	Coefficient	Std. err.	z	P> z	[95% conf. interval]	
OnderlingVertrouwen						
WisOrg	-.0674431	.0416935	-1.62	0.106	-.1491609	.0142747
WisGez	-.0606393	.0379085	-1.60	0.110	-.1349385	.01366
OverlapRO1_R_sq	.0247131	.0122025	2.03	0.043	.0007966	.0486296
BSN4_sq	.0524915	.0191654	2.74	0.006	.014928	.090055
BSN2	.034318	.0316592	1.08	0.278	-.0277328	.0963689
BSN3	.1007885	.0359792	2.80	0.005	.0302705	.1713065
BSN4	-.4349733	.1567207	-2.78	0.006	-.7421403	-.1278064
OverlapRO1_R	-.1875638	.0908426	-2.06	0.039	-.365612	-.0095155
OverlapRO2_Rc	.0758885	.0327297	2.32	0.020	.0117395	.1400376
BSN1	-.0045385	.0307699	-0.15	0.883	-.0648464	.0557693
M1[Netwerkid]	1 (constrained)					
_cons	6.469481	.354093	18.27	0.000	5.775471	7.16349

OnderlingAffectie						
WisOrg	.0303714	.0580121	0.52	0.601	-.0833302	.1440731
WisGez	-.1002682	.0525088	-1.91	0.056	-.2031835	.0026471
OverlapRO1_R_sq	.0267582	.0169487	1.58	0.114	-.0064607	.0599772
BSN4_sq	.0163656	.0267997	0.61	0.541	-.0361609	.0688921
BSN2	.0853735	.0437676	1.95	0.051	-.0004094	.1711565
BSN3	.0876342	.0502406	1.74	0.081	-.0108356	.186104
BSN4	-.1600183	.2191075	-0.73	0.465	-.5894612	.2694246
OverlapRO1_R	-.2281737	.125017	-1.83	0.068	-.4732025	.016855
OverlapRO2_Rc	.1678161	.04577	3.67	0.000	.0781085	.2575236
BSN1	-.0747218	.042931	-1.74	0.082	-.1588651	.0094214
M1[Netwerkid]	1.218094	.3843896	3.17	0.002	.4647047	1.971484
_cons	4.785943	.4880554	9.81	0.000	3.829372	5.742514
CognitiefAspect1						
WisOrg	-.0115356	.0510413	-0.23	0.821	-.1115748	.0885036
WisGez	-.0815963	.0461358	-1.77	0.077	-.1720208	.0088282
OverlapRO1_R_sq	.0061621	.0149816	0.41	0.681	-.0232012	.0355254
BSN4_sq	.0503283	.0235876	2.13	0.033	.0040973	.0965592
BSN2	.045389	.0384333	1.18	0.238	-.029939	.1207169
BSN3	.1053819	.0447348	2.36	0.018	.0177033	.1930606
BSN4	-.4127452	.1926977	-2.14	0.032	-.7904258	-.0350646
OverlapRO1_R	-.1053021	.1107057	-0.95	0.342	-.3222812	.111677
OverlapRO2_Rc	.1086405	.0403256	2.69	0.007	.0296037	.1876773
BSN1	-.0544424	.0377945	-1.44	0.150	-.1285183	.0196335
M1[Netwerkid]	1.021829	.3477167	2.94	0.003	.3403169	1.703341
_cons	5.920263	.4284617	13.82	0.000	5.080493	6.760032
CognitiefAspect2						
WisOrg	.014131	.0511797	0.28	0.782	-.0861794	.1144413
WisGez	-.0666439	.0462261	-1.44	0.149	-.1572453	.0239574
OverlapRO1_R_sq	.02636	.0150287	1.75	0.079	-.0030958	.0558157
BSN4_sq	.0176552	.0233145	0.76	0.449	-.0280403	.0633507
BSN2	.0125443	.0387492	0.32	0.746	-.0634028	.0884915
BSN3	.0294442	.0438145	0.67	0.502	-.0564307	.115319
BSN4	-.1481858	.1907044	-0.78	0.437	-.5219594	.2255879
OverlapRO1_R	-.2481926	.1139522	-2.18	0.029	-.4715349	-.0248503
OverlapRO2_Rc	.079479	.039827	2.00	0.046	.0014196	.1575384
BSN1	-.0185214	.0374929	-0.49	0.621	-.0920061	.0549634
M1[Netwerkid]	1.277813	.3705132	3.45	0.001	.5516205	2.004005
_cons	6.284316	.4391413	14.31	0.000	5.423615	7.145017
var(M1[Netwerkid])	.1105221	.0580045			.0395111	.3091569
var(e.OnderlingVertrouwen)	.431878	.0475887			.3479903	.5359879
var(e.OnderlingAffectie)	.852286	.093979			.686635	1.057901
var(e.CognitiefAspect1)	.6633483	.0739624			.5331309	.8253714
var(e.CognitiefAspect2)	.6372234	.0729583			.5091364	.7975341

Groen = significant $p < 0.05$

Syntax: Bestuurlijke Prestaties (Model 2)

```
gsem
(OnderlingVertrouwen -> BesluitN1, ) (OnderlingVertrouwen -> BesluitN2, )
(OnderlingVertrouwen -> NBB, )
(OnderlingAffectie -> BesluitN1, ) (OnderlingAffectie -> BesluitN2, ) (OnderlingAffectie ->
NBB, )
(CognitiefAspect1 -> BesluitN1, ) (CognitiefAspect1 -> BesluitN2, ) (CognitiefAspect1 -> NBB,
)
(CognitiefAspect2 -> BesluitN1, ) (CognitiefAspect2 -> BesluitN2, ) (CognitiefAspect2 -> NBB,
)
(M1[Netwerkid] -> BesluitN1, ) (M1[Netwerkid] -> BesluitN2, ) (M1[Netwerkid] -> NBB, ),
covstruct(_lexogenous, diagonal) latent(M1 ) nocapslatent
```

Fitting fixed-effects model:

Iteration 0: Log likelihood = -816.41271

Iteration 1: Log likelihood = -816.41271

Refining starting values:

Grid node 0: Log likelihood = -805.28479

Fitting full model:

Iteration 0: Log likelihood = -805.28479 (not concave)

Iteration 1: Log likelihood = -805.16029

Iteration 2: Log likelihood = -798.86517

Iteration 3: Log likelihood = -798.53384

Iteration 4: Log likelihood = -798.51019

Iteration 5: Log likelihood = -798.51006

Iteration 6: Log likelihood = -798.51006

Generalized structural equation model

Number of obs = 209

Response: BesluitN1

Number of obs = 208

Family: Gaussian

Link: Identity

Response: BesluitN2

Number of obs = 209

Family: Gaussian

Link: Identity

Response: NBB

Number of obs = 208

Family: Gaussian

Link: Identity

Log likelihood = -798.51006

(1) [BesluitN1]M1[Netwerkid] = 1

Resultaten: Bestuurlijk Prestaties (Model 2)

	Coefficient	Std. err.	z	P> z	[95% conf. interval]	
BesluitN1						
OnderlingVertrouwen	.2384603	.0898129	2.66	0.008	.0624303	.4144903
OnderlingAffectie	.028742	.0646455	0.44	0.657	-.0979609	.1554449
CognitiefAspect1	.2655144	.0775102	3.43	0.001	.1135972	.4174316
CognitiefAspect2	.2330612	.0712814	3.27	0.001	.0933522	.3727702
M1[Netwerkid]	1 (constrained)					
_cons	1.363652	.3587763	3.80	0.000	.6604636	2.066841
BesluitN2						
OnderlingVertrouwen	.3061186	.1342855	2.28	0.023	.0429239	.5693134
OnderlingAffectie	-.1018957	.0967392	-1.05	0.292	-.2915009	.0877096
CognitiefAspect1	.4372442	.1177201	3.71	0.000	.206517	.6679714
CognitiefAspect2	-.0380144	.1081161	-0.35	0.725	-.249918	.1738892
M1[Netwerkid]	2.15578	.6591581	3.27	0.001	.8638544	3.447707
_cons	1.288994	.5513767	2.34	0.019	.2083159	2.369673
NBB						
OnderlingVertrouwen	.1137375	.0944658	1.20	0.229	-.071412	.2988871
OnderlingAffectie	.0510692	.0681736	0.75	0.454	-.0825486	.184687
CognitiefAspect1	.3870516	.0821144	4.71	0.000	.2261103	.5479929
CognitiefAspect2	.2396271	.0772483	3.10	0.002	.0882232	.391031
M1[Netwerkid]	1.377345	.4495495	3.06	0.002	.4962441	2.258446
_cons	.6419059	.395333	1.62	0.104	-.1329325	1.416744
var(M1[Netwerkid])	.0764338	.0439475			.0247666	.2358872
var(e.BesluitN1)	.5256716	.0523571			.4324486	.6389908
var(e.BesluitN2)	1.141069	.1149748			.9365793	1.390208
var(e.NBB)	.5678594	.0575254			.4655992	.6925791

Groen = significant p<0.05

Syntax: Impact (Model 3)

```
gsem  
(BesluitN1 -> ImpactBesluit, ) (BesluitN1 -> EffectBesluit, ) (BesluitN1 -> EffectOnderwijs, )  
(BesluitN2 -> ImpactBesluit, ) (BesluitN2 -> EffectBesluit, ) (BesluitN2 -> EffectOnderwijs, )  
(NBB -> ImpactBesluit, ) (NBB -> EffectBesluit, ) (NBB -> EffectOnderwijs, )  
(M1[Netwerkid] -> ImpactBesluit, ) (M1[Netwerkid] -> EffectBesluit, ) (M1[Netwerkid] ->  
EffectOnderwijs, ), covstruct(_lexogenous, diagonal) latent(M1 ) nocapslatent
```

Fitting fixed-effects model:

Iteration 0: Log likelihood = -697.35013

Iteration 1: Log likelihood = -697.35013

Refining starting values:

Grid node 0: Log likelihood = -670.78755

Fitting full model:

Iteration 0: Log likelihood = -670.78755

Iteration 1: Log likelihood = -663.34332

Iteration 2: Log likelihood = -663.17609

Iteration 3: Log likelihood = -662.42241

Iteration 4: Log likelihood = -662.36871

Iteration 5: Log likelihood = -662.36798

Iteration 6: Log likelihood = -662.36798

Generalized structural equation model

Number of obs = 208

Response: ImpactBesluit

Family: Gaussian

Link: Identity

Response: EffectBesluit

Family: Gaussian

Link: Identity

Response: EffectOnderwijs

Family: Gaussian

Link: Identity

Log likelihood = -662.36798

(1) [ImpactBesluit]M1[Netwerkid] = 1

Resultaten: Impact (Model 3)

	Coefficient	Std. err.	z	P> z	[95% conf. interval]	
ImpactBesluit						
BesluitN1	.1972886	.0675881	2.92	0.004	.0648184	.3297589
BesluitN2	.0807174	.0465701	1.73	0.083	-.0105583	.1719932
NBB	.336658	.0659535	5.10	0.000	.2073916	.4659245
M1[Netwerkid]	1 (constrained)					
_cons	2.231313	.3200001	6.97	0.000	1.604125	2.858502
EffectBesluit						
BesluitN1	.2759925	.0610902	4.52	0.000	.1562578	.3957271
BesluitN2	.1551744	.0419918	3.70	0.000	.072872	.2374767
NBB	.3853326	.0600095	6.42	0.000	.2677162	.5029489
M1[Netwerkid]	.6585126	.1573184	4.19	0.000	.3501741	.966851
_cons	.9256072	.2846695	3.25	0.001	.3676651	1.483549
EffectOnderwijs						
BesluitN1	.2197493	.0629017	3.49	0.000	.0964643	.3430343
BesluitN2	.1420596	.0433061	3.28	0.001	.0571811	.2269381
NBB	.2535227	.0619607	4.09	0.000	.132082	.3749635
M1[Netwerkid]	.7448442	.1629525	4.57	0.000	.4254631	1.064225
_cons	2.263598	.2941779	7.69	0.000	1.68702	2.840176
var(M1[Netwerkid])	.1555434	.0616667			.0715129	.3383132
var(e.ImpactBesluit)	.4997781	.0506864			.4096851	.6096833
var(e.EffectBesluit)	.4218137	.0423021			.3465428	.5134338
var(e.EffectOnderwijs)	.4459876	.044575			.3666468	.5424974

Groen = significant p<0.05

Bijlage 4: Publicaties ‘Sturen met Ruimte’ (d.d. Oktober 2025)

- Leeuw, T., Waslander, S., Theisens, H.C., Hooge, E.H. & Gerritsen, S. (2025). *Technisch rapport. Sturen met ruimte: regionaal bestuur in het onderwijs*. Tilburg: TIAS School for Business and Society.
- Waslander, S., Theisens, H., Hooge, E., Leeuw, T. De, Veen, H. Van der & Gerritsen, S. (submitted). *Meta-governance and the production of Regional Networks: an empirical study on how the Dutch Central Government produces Regional Networks to enact Education Policy*
- Waslander, S. (2025). Besturen met netwerken. Beleid Bestuur Beschouwing, *DNMOnline*, nr 5, juli 2025, <https://dnmonline.nl/2025/07/01/besturen-met-netwerken/>
- Waslander, S., Leeuw, T. de, Theisens, H.C., Hooge, E.H. & Gerritsen, S. (2025). *Understanding the links between network social capital and network effectiveness*. Paper presented at the IRSPM2025 Conference, 7-9 April, Bologna, Italy
- Leeuw, T. de, Gerritsen, S., Waslander, S., Theisens, H.C. & Hooge, E.H. (2025). *Regionale sturingsnetwerken in het Nederlandse onderwijs*. Hoe ruimtelijke configuraties van regionale sturingsnetwerken van invloed zijn op hun bestuurlijk vermogen, bestuurlijke prestaties, en impact. Tilburg: TIAS School for Business and Society.
- Hooge, E.H., Gerritsen, S., Waslander, S., Leeuw, T. De & Theisens, H. (2024). *Delicate verbanden. Over hoe regionale netwerken ‘Samen Opleiden en Professionaliseren’ functioneren in de praktijk*. Tilburg/Utrecht/Den Haag: TIAS School for Business and Society / Oberon Onderzoek en Advies / De Haagse Hogeschool.
- Waslander, S., Theisens, H., Hooge, E., Leeuw, T. De, Veen, H. Van der & Gerritsen, S. (2024). *The rise of the region and the role of the State: multispatial meta-governance in action*. Paper presented at the IRSPM2024 Conference, 16-18 April 2024, Tampere, Finland.
- Hooge, E.H., Theisens, H., Veen, H. Van der & Waslander, S. (2022). *De regio als bestuurlijk schaalniveau*. Tilburg/Den Haag: TIAS School for Business and Society / De Haagse Hogeschool.
- Theisens, H.C. & Veen, H. Van der (2022). *Luik I. De regio als bestuurlijk schaalniveau; Literatuurstudie*. In: Hooge, E.H. et al., (2022). *De regio als bestuurlijk schaalniveau*. Tilburg/Den Haag: TIAS School for Business and Society / De Haagse Hogeschool.
- Waslander, S. (2022). *Luik II. De regio als bestuurlijk schaalniveau; Analyse van het beleidsdiscours*. In: Hooge, E.H. et al., (2022). *De regio als bestuurlijk schaalniveau*. Tilburg/Den Haag: TIAS School for Business and Society / De Haagse Hogeschool
- Voor meer informatie en vragen, zie de [projectwebsite](#) van ‘Sturen met Ruimte’ gefinancierd door NRO, de uitbreiding met regionale netwerken ‘[Samen opleiden & professionaliseren](#)’ gefinancierd door de PO-Raad, en de [LinkedIn](#) pagina.